

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond: Euroopa
investeeringud
maapiirkondadesse

PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2014-2020

SISUKORD

1.	KOHALIK TEGEVUSGRUPP JA LIIKMESKOND	3
1.1.	Tegevuspiirkonna ühtsus ja eripära	3
1.2.	MTÜ PAIK kirjeldus	4
1.3.	Juhtimine ja töökorraldus	5
2.	EELNEVA STRATEEGIA TÄITMINE	6
2.1.	Tegevusgrupi kogemused esimesest LEADER-perioodist erinevates arengufaasides	6
2.2.	Eelmise perioodi strateegia meetmete täitmine	8
2.3.	Kogemused projektide menetlusprotsessiga	10
2.4.	Eelneval perioodil väljakujunenud koostöövõrgustikud	11
2.5.	Eelmise perioodi olulised mõjud	11
3.	PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA OLUKORRA ANALÜÜS	12
3.1.	Tegevuspiirkonna rahvastikuanalüüs ja -prognoos aastani 2020	12
3.2.	Pandivere koostööpiirkonna arenguvajadused ja -potentsiaal	13
3.3.	SWOT-analüüs ja Pandivere koostööpiirkonna eripäral põhinev arengupotentsiaal	14
4.	STRATEEGILINE MUDEL	16
4.1.	Missioon ja visioon	16
4.2.	Strateegilised valdkonnad ja eesmärgid	17
4.3.	Strateegia integreeritus ja uuenduslikkus	18
4.4.	Kaasamise ja strateegia koostamise protsess	18
5.	ELLUVIIMISE TEGEVUSKAVA	20
5.1.	Meetmete valiku üldine põhjendus	20
5.2.	Meetmete kirjeldused	21
5.3.	Hindamiskriteeriumid	30
6.	STRATEEGIA RAKENDAMINE JA SEIRE	31
6.1.	Strateegia rakendamine	31
6.2.	Strateegia seire	32
6.3.	Strateegia uuendamine	34
7.	STRATEEGIA RAHASTAMISKAVA JA MEETMETE PRIORITEETSUS	34
8.	TÄIENDAVID KOOSTÖÖPROJEKTID JA FINANTSEERIMISALLIKAD	35
9.	STRATEEGIA SIDUSUS VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA	36
10.	STRATEEGIA ELLUVIIMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED	39
	KASUTATUD MATERJALID	40

LISA 1. STRATEEGIA SIDUSUS

LISA 2. PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA TURISMI UURING

LISA 3. PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA ELUKESKKONNA ANALÜÜS

LISA 4. PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA ETTEVÕTLUSE ANALÜÜS

LISA 5. PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA SISE- JA VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS NING PROBLEEMIDE JA VAJADUSTE UURING

LISA 6. PANDIVERE PIIRKONNA PENDELRÄNDE, SISSETULEVA TURISMI, VÄLISRIIKIDES TÖÖTAMISE NING KOHALIKU ELANIKKONNA DEMOGRAAFILISE OLUKORRA UURING

LISA 7. KLIENTIDE RAHULOLU ANALÜÜS

LISA 8. KOHALIKE OMAVALITSUSTE VOLIKOGU LIIKMETE KÜSITLUS

LISA 9. LAIRIBA VÕIMALUSTE ANALÜÜS

LISA 10. TEGEVUSPIIRKONNA OMAVALITSUSTE VISIOONID

1. KOHALIK TEGEVUSGRUPP JA LIIKMESKOND

1.1. Tegevuspiirkonna ühtsus ja eripära

Pandivere koostööpiirkond (joonis 1) hõlmab nelja Lääne-Virumaa lõunapoolset kohalikku omavalitsust: Laekvere, Rakke, Tamsalu ja Väike-Maarja vallad, kogupinnaga 1250 km². Piirkonnas on 1 linn, 6 alevikku ja 112 küla.

Joonis 1. Pandivere koostööpiirkonna asend Eesti kaardil.

Geograafilisest asukohast tulenevad iseärasused (Allikas: Eelmise perioodi strateegia):

- asukoht **Pandivere kõrgustikul**;
- asukoht **Pandivere nitraaditundlikul alal**;
- **Pandivere veekaitsealasse kuulumine**. Piirkond on hästi kirjeldatud oma tunnuslauses "**Pandivere Paeriik Allikate Allikal**", mis tuleneb tema geograafilisest eripärest;
- **Eesti parimad mullad**;
- **Pedja, Põltsamaa ja Avijõe jõed** läbivad mitmeid valdasid;
- peaaegu kõikides piirkondades esineb **karstinähtused**;
- Rakvere **fosforiidimaardla** ulatub Paasvere (Laekvere vald) ja Kiltsi (Väike-Maarja vald) jooneni;
- paemaardlates esineb väärtuslikku **rõngaspaasi**;
- **sarnased kliimaatilised tingimused** - paksem lumikate ja selle pikem kestus;

Valdade ajaloolised, kultuurised, sotsiaalsed ja majanduslikud seosed (Allikas: Eelmise perioodi strateegia):

- osa valdasid on olnud Simuna kihelkond, osa Ambla kihelkond;
- valdav osa piirkonnast on ajalooliselt kuulunud **Virumaa** koosseisu;
- **Tallinn-Tartu raudtee** läbib kolme omavalitsust, samas paljud ajaloolised seosed on lähtunud raudteest;
- mitmes kohas, nagu Tamsalu ja Rakke, on toodetud lupja, esineb mitmeid vanu **lubjapõletusahjusid ja paemurdusid**;
- **omaaegsed mõisad** olid tihedates sidemetes - piirkonda iseloomustab suur haritud inimeste hulk, on mitmeid kuulsaid maadeavastajaid või geograafe;
- nõukogude ajal oli piirkonna üheks ühendusülik **Pandivere Agrofirma**;
- Piirkond on **rikka kultuurilis-ajaloolise pärandiga**, mitmed tuntud tegelased olid Venemaa Teaduste Akadeemia liikmed (K. E. von Baer, F. Lütke, F.G.W. Struwe, J. A. von Krusenstern). Piirkonnaga on seotud paljud kultuuritegelased (E. Vilde, T. Vettik, O. Luts, J. Tamm, K. Merilaas, T. Neff), on olnud kasutusel termin-Väike-Maarja parnass. Kultuuriliselt on suurem seos Simuna ja Väike-Maarja kihelkonnaga. Ühist kultuurihuvi näitab ka ühiselt korraldatud üritused – Simuna kihelkonna päev, Pandivere päev, Porkuni Pillar. Piirkonda ühendavad ka traditsiooniliseks kujunenud mitmed spordiüritused, nagu Pandivere mängud, naisekandmise võistlused Väike-Maarjas, tünnisõit Porkunis, Tamsalu maraton, Rakke rattaralli, Lurichi kevadjooks, Ebavere triatlon jt;
- Kogu Pandivere piirkond on Eesti keskmisega võrreldes **hõredalt asustatud piirkond**;
- Pandivere piirkond on **elujõuline**, kuna 60% elanikest on vanuses 19-64 aastat, samas on erinevused piirkondade vahel. Nii torkab silma vanurite suur osakaal Rakke vallas, samas jääb puudu tööealistest inimestest. **Jätkusuutliku arengu** tagajaks on 0-18 inimeste osakaal, mis on keskmisest kõrgem Tamsalu,

Rakke ja Laekvere vallas. Siit võib teha järelduse, et **töökohtade loomisega** tuleb siiski tegeleda kõikides omavalitsustes - vajalik on leida haritud noortele inimestele rakendus.

- **sarnased ettevõtlusharud.** Neid iseloomustab valdavalt suurus - piirkonnas **puuduvad suured ettevõtted** ning ettevõtlusharude sarnasus - paljude ettevõtetel on **seos põllumajandusega**;
- **Sarnased eeldused turismi arendamiseks.**

Tegevuspiirkonna omavalitsuste sotsiaal-majanduslikku olukorda iseloomustavad sarnased probleemid, mis leiavad põhjalikumat käsitlemist strateegia peatükis 3 ja Lisades 2-6.

1.2. MTÜ PAIK kirjeldus

Tegevusgrupi taust

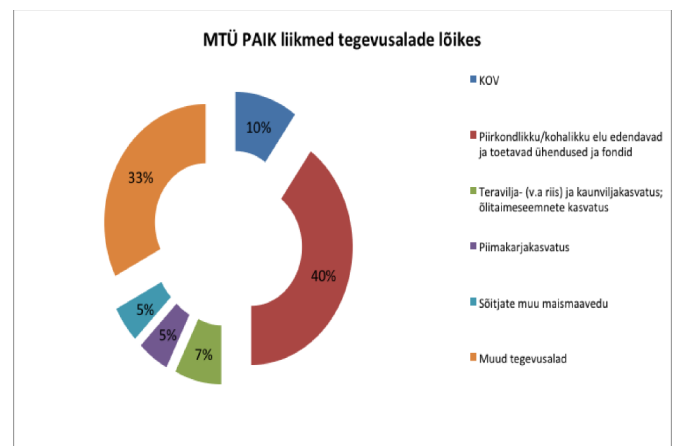
Mittetulundusühing PAIK (Pandivere Arendus- ja Inkubatsioonikeskus) moodustati 7. aprillil 2006. aastal tähtajatult kohalike omavalitsuste, ettevõtete ja mittetulundusühingute poolt ning registreeriti 7. juunil 2006. a. MTÜ PAIK tegevuse eesmärk on arendada Pandivere koostööpiirkonda (Laekvere, Rakke, Tamsalu ja Väike-Maarja vallad), lähtudes piirkonna vajadustest ja huvidest ning arvestades selle arengu iseärasusi, parendada elukeskkonda, tõsta piirkonna atraktiivsust elanikele, ettevõtetele, turistidele ja investoritele, tuginedes erinevate sektorite partnerlusele.

Aastatel 2006-2008 tegutseti Eesti Riikliku Arengukava meetme 3.6 rahastusel, sealt edasi perioodi 2007-2013 Leader-meetme määruse alusel. Mittetulundusühing PAIK on tegutsenud vastavalt seitsmele Leader-põhimõttele (1) Strateegiate välja töötamine ja rakendamine alt üles, 2) avaliku ja erasektori kohalik partnerlus, 3) integreeritud ja mitut valdkonda hõlmavad meetmed, 4) uuendused, 5) koostöö, 6) võrgustikutöö, 7) piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad), olles laekunud rahastustaotluste hindajaks ning otsuste langetajaks koha peal.

MTÜ PAIK täidab LEADER-meetme kohaliku tegevusgrupi ülesandeid. Sellega seoses on PAIK ülesanneteks LEADER-meetme projektitaotluste vastuvõtt, nende hindamine ja paremusjärjestuse koostamine, menetlemisega seotud dokumentide registreerimine ja säilitamine, projektide avalikustamine ning projektitaotlustega seotud vaiete lahendamine (täpsemalt on kohalikule tegevusgrupile esitatavad nõuded esitatud põllumajandusministri 21.09.2012 määruses nr 75). Lisaks sellele osutab MTÜ PAIK mitmeid teenuseid erinevatele sihtgruppidele (Pandivere koostööpiirkonna avalik, era- kui ka kolmas sektor), mille kohta põhjalikum info on toodud Lisades 2-6.

Liikmeskond

MTÜ PAIK asutamise hetkel oli liikmeid kokku 12. Seisuga 05.06.2014. a on PAIK-il 40 liiget, millest 4 on kohalikud omavalitsused, 20 mittetulundusühingud ja 16 ettevõtet. Seega on liikmeskond eelneva strateegia perioodi jooksul suurenenud 3,3 korda. MTÜ PAIK liikmetest moodustavad kõige suurema oma mittetulundusühingud, kelle põhitegevusalaks on piirkondlikku/kohaliku elu edendavad ja toetavad ühendused ja fondid (EMTAK 2008 kood 94992), ettevõtete seas on valdavaks tegevusalaks teraviljakasvatus (EMTAK 2008 kood 01111), muude tegevusalade alla on koondatud need liikmed, kelle tegevusala esineb ühekordselt (joonis 2).

Joonis 2. MTÜ PAIK liikmete jagunemine tegevusalade lõikes seisuga 05.06.2014 (Allikas: MTÜ PAIK).

Mittetulundusühingu PAIK liikmete nimekiri koos tegevusalade koodidega seisuga 05.06.2014. a on toodud Lisas 5.

Mittetulundusühingu PAIK majandusvõimekus

MTÜ PAIK on kasumit mittetaotlev organisatsioon, kelle põhilisteks finantseerimisallikateks on kohalike omavalitsuste eelarvest laekuvad liikmemaksud, sihtfinantseerimine LEADERist, EASist ja teistest fondidest ning toetused ja laekumised liikmeskonnale osutatavate teenuste eest. Aastate lõikes on MTÜ PAIK tegevus olnud edukas ning seniste tegevuste jätkumisel on MTÜ PAIK majanduslikult elujõuline organisatsioon, kelle bilansimaht ja tulude suurus on aastatega kasvanud, mille kohta detailne kirjeldus on toodud Lisas 5. Uut strateegiaperioodi iseloomustab eelnevale perioodile sarnane tulubaas ja kulud.

1.3. Juhtimine ja töökorraldus

MTÜ PAIK kõrgeimaks organiks on liikmete üldkoosolek, milles iga liiget esindab volitatud esindaja. Üldkoosoleku pädevusse kuulub põhikirja ja eesmärkide muutmine, strateegia, tegevuskava ja eelarve kinnitamine, majandusaasta ja juhatuse tegevuse aruande kinnitamine. Samuti kinnitab üldkoosolek juhatuse liikmete volituste aja ning selleks ajaks valitavate juhatuse liikmete arvu ning kohaliku tegevusgrupi toetusega seotud strateegia rakendamise ja projektide valiku ning valikut tegeva organi. Üldkoosoleku pädevuses on ka LEADER-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetusega seotud kohaliku tegevusgrupi rakenduskava vastuvõtmine. Üldkoosoleku pädevuses on lisaks muude küsimuste otsustamine, mida ei ole seaduse või põhikirjaga antud teiste organite pädevusse.

Organisatsiooni igapäevast tegevust korraldab 12-liikmeline juhatuse, mis valib oma liikmete hulgast esimehe. Juhatuse pädevusse kuulub juhatuse liikmete määramine üldkoosolekul kinnitatud ametikohtadele, liikmete vastuvõtmise otsustamine, liitumise astumise ja sealt lahkumise otsustamine, Pandivere ettevõtlusala töö korraldamine. Juhatuse ülesandeks on keskuse arengu- ja tegevuskavade ning eelarve koostamine, esitamine üldkoosolekule ja tasumise korra kehtestamine, keskuse komisjonide ja institutsioonide juhtide nimeline kinnitamine. Juhatuse vastutab ka põhivara soetamise ja laenude võtmise ning andmise eest. Juhatuse otsusega võetakse tööle töötajad ning määratakse neile tasu. Juhatuse pädevusse kuulub ühtlasi LEADER-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse või projektitoetusega seotud otsuste vastuvõtmine, LEADER-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetusega seotud strateegia rakendamist hindava seirekomisjoni moodustamine ja LEADER-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetusega seotud projektide valikut tegeva hindamiskomisjoni moodustamine.

Juhatuse ja üldkoosolekute otsuste arv aastate lõikes (tabel 1):

Aasta	Üldkoosolek		Juhatuse koosolek	
	Arv	Otsuseid	Arv	Otsuseid
2007	2	4	2	7
2008	2	9	4	7
2009	1	3	2	10
2010	1	4	5	12
2011	2	10	12	16
2012	2	10	12	19
2013	1	4	18	22
2014	2	7	9	20
KOKKU	13	51	64	99

Tabel 1. Ülevaade PAIKi majandusandmetest.

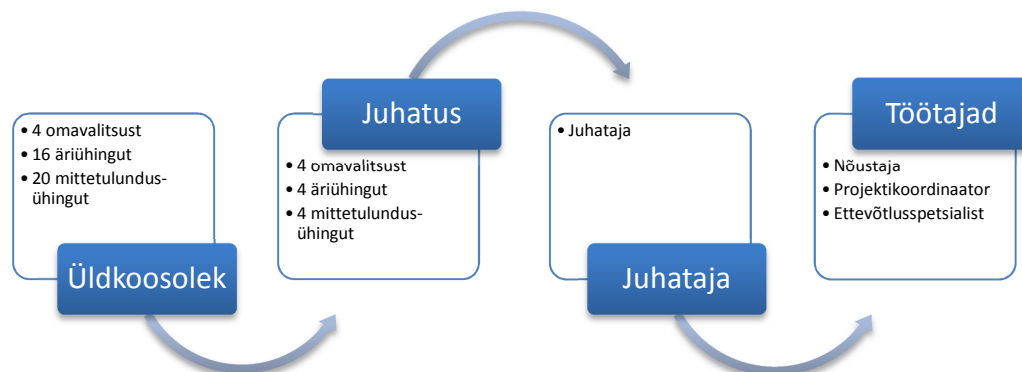
Keskuses on palgal juhataja, nõustaja, projektikoordinaator, ettevõtlusspetsialist ning lisaks täidab koostööpiirkonna keskkonnajärelevalve ülesandeid 100% KOVi finantseeritav järelevalveinspektor.

Juhataja tööülesanded on järgmised:

- organisatsiooni strateegia elluviimine;
- piirkonnale suunatud arendustegevuste juhtimine;
- tegevusplaani ja eelarve koostamine ning nende elluviimise jälgimine;
- kommunikatsiooni korraldamine, sh huvigruppide kaasamine;
- organisatsiooni riigisisese ja rahvusvahelise koostöö korraldamine;
- organisatsiooni tegevuse ja projektitaotluste seire korraldamine.

Kõik MTÜ PAIK liikmed osalevad aktiivselt koostööpiirkonna tuleviku kujundamise protsessis. Iga kohalik omavalitsus, mittetulundusühing ja ettevõtja vaatleb piirkonda kui tervikut ning lähtub piirkonna tasakaalustatud arengust, samas esindab oma organisatsiooni lähtuvalt selle huvidest ja eesmärkidest.

MTÜ PAIK juhtimine toimub vastavalt alljärgnevale skeemile (joonis 3):

Joonis 3. Organisatoorne struktuur.

2. EELNEVA STRATEEGIA TÄITMINE

2.1. Tegevusgrupi kogemused esimesest LEADER-perioodist erinevates arengufaasides

Tegevuspiirkonna kogemused arengufaasides on järgmised:

I Pioneerifaas

- 10-liikmeline Pandivere koostöökogu alustas tööd 2003. aasta oktoobris esmaste ühiste probleemide ja vajaduste väljaselgitamisega.
- Ühistegevuste ja suundade määratlemisel jõuti järgmiste oluliste punktideni: Pandivere koostööpiirkonna valdade ühenduse optimaalsus – piisavalt suur, et esineda edukalt ühistaotlustega riigi ja rahvusvahelistel investeringukonkurssidel ning piisavalt väike, et toimida koostevuses operatiivselt; omavalitsuste valmisolek tegevuste ühildamisel erinevates valdkondades ning majanduslikeks ja poliitilisteks kokkulepeteks. Kuni selle ajani tegutses koostöökogu vabatahtlikkuse alusel.
- 2005. a 27. juunil allkirjastasid 6 omavalitsust koostöö kokkuleppe: Avanduse, Laekvere, Rakke, Väike-Maarja ja Tamsalu vallad ning Tamsalu linn.
- MTÜ PAIK moodustati 7. aprillil 2006. aastal kohalike omavalitsuste, ettevõtete ja mittetulundusühingute poolt ning registreeriti 7. juunil 2006. a.
- 2009.aastal kinnitati Pandivere koostööpiirkonna meeneraha “1 Paero”.

II Diferentseerimisfaas

- Juunil 2008. aastal kinnitati Pandivere koostööpiirkonna strateegia aastateks 2008-2013.
- Koostati rakenduskava koos meetmelehtedega. 2009. aastal alustati projektide menetlusega.
- Koostati projektide elektrooniline hindamiskeskond.
- Alustati läbirääkimisi rahvusvaheliste projektide rakendamiseks.

- Pandivere piirkonnas korraldati ühine olmejäätmete konkurss, moodustati MTÜ Roheline PAIK. Piirkonnas rakendati ühine keskkonna järelevalve inspektor.
- Eesti Paeliidult võeti üle paekonverentside korraldamine.
- Kahel aastal korraldati Pandivere mängud, kuid see ei saanud elujõuliseks, kuna piirkonnas korraldatakse suur hulk spordiüritusi.
- Alustati külade ümarlaudade arutelusid.
- Korraldati piirkonna noortefoorum.
- 2012.aastal kinnitati Karl Ernst von Baer'i 220 sünnipäevaks Pandivere koostööpiirkonna meeneraha "2 Baero".

III Integratsioonifaas

- 2010. aastal uuendati strateegiat.
- Sõlmiti esimesed rahvusvahelised lepingud.
- Koostöös 6 Virumaa tegevusgrupiga korraldati Virumaa Paeasta 2010.
- Alustati projektiga „Sallast Sallasse“, kuhu lisandus rahvusvaheline koostööprojekt „Rahvusvahelised teemamarsruudid“.
- MTÜ PAIK oli LEADER FOORUMI eestkõneleja, mille jooksul saadi nõusolek Eesti tegevusgruppide liitumiseks Euroopa tegevusgruppide organisatsiooniga ELARD. Põllumajandusministeeriumiga läbirääkimistel saavutati LEADER FOORUMI kaasamine MAK komisjoni.
- Organiseeriti tegevusgruppidele rahvusvaheline seminar Brüsselis, mille käigus külastati põllumajandusorganisatsiooni katusorganisatsiooni COPA-CEGECA ja Euroopa Liidu Parlamenti, kus kohtuti parlamendi saadikute Kristiina Ojulandi ja Ivari Padariga.
- Moodustati PAIK-NET (naisettevõtjate teabetuba).
- Koostati Pandivere piirkonna kalender 2010-2013.
- Alustati Pandivere ettevõtlusmesside korraldamist.
- Õpilastele korraldati ettevõtluslaager.
- 2013.aastal kinnitati Venevere kui Aasta Küla auks Pandivere koostööpiirkonna meeneraha "3 Veero".

IV Assotsiatsioonifaas

- Algatati rahvusvahelised koostööprojektid „Külad liikuma“ ja „Koostööle lähedal ja kaugel“.
- Tehti ettekanded Craon, Prantsusmaal ja AER (European Rural Areas) konverentsil Limoges, Prantsusmaa.
- Koolitati ja atesteeriti piirkonna giidid, koostati ja trükiti piirkonna jalgrattamarsruudid.
- Sõlmiti PRIAga haldusleping.
- Valiti hindamiskomisjon, kuhu ei kuulu juhatuse liikmed.
- Algatati rahvusvaheline koostööprojekt Rootsiga.
- Alustati turismialast suhtlemist Peterburiga.
- Tutvuti piirkonna kogemusi Gruusias ja Sahha vabariigis.
- Naisettevõtjad moodustavad mikrokrediidi grupi.
- Koostöös 4 tegevusgrupiga rahvusvaheline seminar „Maal on hea elada“.
- LAG Rokiškis sõlmiti koostööleping.
- Teostati uuringud Struve kaare atraktiivsuse suurendamiseks.
- 2014.aastal kinnitati rahvusvahelisel Japero konverentsil (Järvamaa Arenduskoja ja PAIK vaheline konverents) Pandivere koostööpiirkonna meeneraha "4 Japero".

Järgmisel perioodil tuleks jätkata järgmiste arengufaaside väljaarendamist.

2.2. Eelmise perioodi strateegia meetmete täitmine

Järgneva projektide ülevaate aluseks on MTÜ PAIK aastatel 2008-2014 rahastatud projektid. Kokku oli kavandatud seitse meetet: Meede 1. Ettevõtlik Pandivere, Meede 2. Innovatsioon ja oskuste omandamine on allikate allikas, Meede 3. Küla kui allikas, Meede 4. Pandivere paetee kui turismiatraktsioon, Meede 5. Pandivere paerik allikate allikal, Meede 6. Pandivere kavandab, Meede 7. Pandivere võrgustik.

Tulenevalt LEADER-meetme kohaliku tegevusgrupi ülesannetest, on MTÜ PAIK tegelenud aktiivselt LEADER-meetme projektitaotluste vastuvõtmise, hindamise ja paremusjärjestuse koostamisega, menetlemisega seotud dokumentide registreerimise ja säilitamise ning projektitaotlustega seotud vaiete lahendamise. MTÜ PAIK eelmise strateegia perioodi eelarve suuruseks oli 2 866 426 eurot, millest jaotuse 20/80 alusel 2 317 376 eurot eraldati projektitaotlusteks. Kokku on perioodil 2009-2013 MTÜ-le PAIK esitatud 347 projektitaotlust, millest 242 projektitaotlust said PRIA poolse heakskiidu. Kokku on seisuga 13.11.2014 PRIA poolt välja makstud 2 080 682 eurot (tabel 2), katkestatud 18 projekti toetussummaga 194 228 eurot, mille arvelt on rahastatud täiendavaid projektitaotlusi. (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

Meede	2009	2010	2011	2012	2013	2014	KOKKU	Toetus €	%
Meede 1	5	7	11	14	15	11	63	970 681	37.5
Meede 2	18	4	10	4	7	7	50	220 348	8.5
Meede 3	13	14	9	9	7		52	950 831	36.7
Meede 4	5	4	3	6	7		25	173 393	6.7
Meede 5	10	7	5	6	7		35	147 410	5.7
Meede 6		9	4				13	59 667	2.3
Meede 7		2	2				4	66 730	2.6
Kokku	51	47	44	39	43	18	242	2 589 060	100

Tabel 2. PRIA poolt rahastatud projektid meetmete kaupa seisuga 13.11.2014 (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

Arvuliselt kõige rohkem on esitatud projekte meetmetesse 1 (98 projekti) ja 3 (86 projekti), vähem meetmetesse 7 (4 projekti) ja 6 (18 projekti) (tabel 3). Enim on esitatud projektitaotlusi Väike-Maarja vallast (97 projekti), vähem Rakke vallast (38 projekti), sama kehtib ka toetuste rahalise jaotuse puhul: Väike-Maarja valla toetussumma oli 968 183 eurot ja Rakke valla toetussumma oli 263 605 eurot (tabel 4).

Meede	2009	2010	2011	2012	2013	KOKKU
Meede1	10	13	13	41	21	98
Meede2	20	4	13	18	7	62
Meede3	27	19	17	23		86
Meede4	8	5	8	20		41
Meede5	10	7	5	16		38
Meede6		13	5			18
Meede7		2	2			4
Kokku	75	63	63	118	28	347

Tabel 3. MTÜ PAIK poolt vastu võetud projektitaotlused 2009-2013 (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

Ulatas	Projektide arv	Abikõlblik maksumus	Toetus €	Inimeste arv	1 elaniku kohta €
Laekvere vald	29	631 586	448 321	1444	310.5
Väike-Maarja vald	97	1 567 556	968 183	4366	221.8
Tamsalu vald	62	1 245 193	734 786	3731	196.9
Rakke vald	38	400 875	263 605	1542	171.0
PAIK ja piirkonnaülesed projektid	16	194 853	174 165	11 083	15.7
KOKKU	242	4 040 063	2 589 060	11 083	233.6

Tabel 4. Projektide rahastamine valdade lõikes (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

Kõige enam on eraldatud toetust külade uuendamiseks ja arendamiseks (1 068 695 eurot) ning mikroettevõtte rajamiseks ja arendamiseks (585 644 eurot) (tabel 5).

Kood	Nimetus	Projektide arv	Toetus €
111	Kutseõppe ja teavitamismeetmed põllumajandus- ja toidusektori ning metsandussektoriga seotud isikutele	2	5941
121	Põllumajandusettevõtete moderniseerimine	6	67 455
123	Põllumajandustoodetele ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine	2	42 676
311	Mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	5	61 330
312	Mikroettevõtte rajamis- ja arendamistoetus	41	585 644
313	Turismi soodustamine	48	385 683
321	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale	35	334 710
322	Külade uuendamine ja arendamine	90	1 068 695
331	Koolitus ja teavitamine 3.teljega hõlmatud valdkondades tegutsevatele ettevõtjatele	1	4307
341	Oskuste omandamine ja elavdamine, et koostada kohaliku arengu strateegia ja seda arendada	12	32 618
	KOKKU	242	2 589 059

Tabel 5. Projektide rahastamine valdade lõikes (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

Noorte ja laste ettevõtlikkuse arendamiseks toetas MTÜ PAIK perioodil 2009-2013 kokku 20 nii noortele ja lastele suunatud kui ka noorte ja laste algatatud projekti. Toetuse saanud projektitaotluste kogusumma oli 232 475 eurot, mis moodustab kõigest 9,4% positiivse otsuse saanud taotluste kogusummast. Uuel strateegiaperioodil pööratakse noortele ja lastele suunatud tegevustele suuremat tähelepanu.

Perioodil 2009-2013 toetas MTÜ PAIK projektitoetustega ka kohalikust pärandkultuurist inspireeritud ideesid. Kokku said positiivse otsuse 48 projektitaotlust kogusummas 403 861 eurot, mis moodustab 16,3% positiivse otsuse saanud taotluste kogusummast.

Täpsem info toetatud silmapaistavate projektide kohta on esitatud Lisas 5.

Hinnang eelmisel perioodil rakendatud meetmetele (tabel 6):

Meetme nimetus	Meetme eesmärk	Meetme eesmärgi täitmine
Meede 1. Ettevõtlik Pandivere	Pandivere piirkonna majanduse mitmekesistamine, tööhõive parandamine ja ettevõtlikkuse suurendamine	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Uuel perioodil tuleks meedet jätkata ja kavandada selle edasiarendust.
Meede 2. Innovatsioon ja oskuste omandamine on allikate allikas	Toimiva koostöö arendamine kõikidel tasanditel ja kõikide sektorite vahel; oskuste ja kogemuste omandamine	Püstitatud eesmärk on saavutatud osaliselt. Uuel perioodil tuleks meedet jätkata ja kavandada selle edasiarendust.
Meede 3. Küla kui allikas	Majanduse ja maaelanikkonna põhiteenuste parandamine. Külade uuendamine ja arendamine. Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine.	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Eraldi meetme jätkamine ei ole otstarbekas.
Meede 4. Pandivere paetee kui turismiattraktsioon	Pandivere piirkonna turismi arendamine, majanduse mitmekesistamine, teenuste parandamine ning tööhõive edendamine	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Eraldi meetme jätkamine ei ole otstarbekas.
Meede 5. Pandivere paeriik allikate allikal	Pandivere piirkonna maine parandamine, konkurentsivõime suurendamine ja elukeskkonna parandamine. Meetme rakendamine aitab kaasa tegevuspiirkonna ühtse identiteedi loomisele ning tuntuse suurendamisele nii elanike, ettevõtjate kui ka külaliste seas.	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Uuel perioodil tuleks meedet jätkata ja kavandada selle edasiarendust.

Meede 6. Pandivere kavandab	Külade uuendamine ja arendamine; Maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamine.	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Meetme jätkamine ei ole vajalik ega otstarbekas.
Meede 7. Pandivere võrgustik	Pandivere piirkonna koostööarendamine läbi võrgustike loomise avaldab mõju piirkonna konkurentsivõime suurendamise ja elukeskkonna parandamise. Luua laialdasemaid võimalusi oskuste arendamiseks.	Püstitatud eesmärk on saavutatud täielikult. Uuel perioodil tuleks meedet jätkata ja kavandada selle edasiarendust.

Tabel 6. Hinnang eelmise perioodi meetmetele (Allikas: Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs).

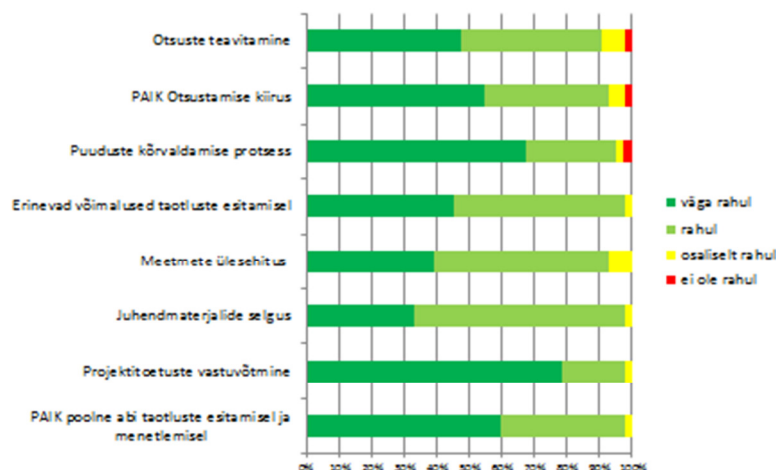
2.3. Kogemused projektide menetlusprotsessiga

LEADER-meetme halduslepingu täitmise kontrolli tulemusel hinnati MTÜ PAIK haldusvõimekus väga heaks, eraldi kiideti veebipõhist hindamissüsteemi. Samuti vastab MTÜ PAIK tegevus enamjaolt audiitorfirma EY (endise nimega Ernst & Young) soovitudele. PRIA halduskontroll tõi MTÜ PAIK tegevuse tugevustena nende hindamissüsteemi kõrval välja edukat elektroonilist dokumendihaldust, piirkonna selgelt tunnetavat ühtsust, inimeste projektide koostamise oskust, rohujuure initsiatiivil delegeeritud täiendavaid ülesandeid MTÜ-le PAIK (materjalide tootmine, välisõppereisid jm), ning tulemusi investeeringute kaasamisel ka väljastpoolt piirkonda.

On küsitatud taotlejate rahulolu, millest annab ülevaate joonis 4. Selle käigus tehti ettepanekuid menetlusprotsessi täiendamiseks (vt lisaks Lisad 7-8):

- MTÜ PAIK kodulehel võiks olla info paremini leitav.
- Tõhustada tagasisidet nii menetluse ajal kui ka pärast menetluse lõppu.
- Parandada info esitamist elluviidud projektide kohta.
- Nõuded taotlejatele võiks olla paindlikumad.

Taotlejate hinnang protsessile

Joonis 4. Klientide rahulolu.

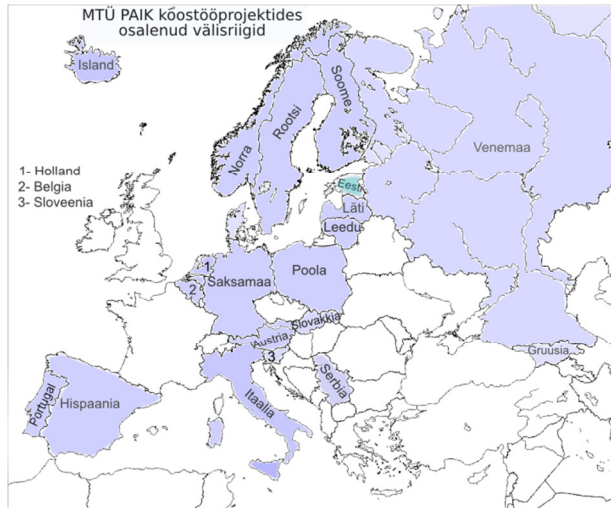
2014. aasta projektide menetlemisel arvestas tegevusgrupp tehtud ettepanekutega:

- Kõikidele taotlejatele oleme saatnud hindamiskomisjoni poolt esitatud projektitoetuste paremusjärjestuse;
- Kõik elektrooniliselt edastatud materjalide kohta on saadetud e-kirja koopiad taotlejatele.

Uuel perioodil tuleks jätkata väljakujunenud menetlusprotsessiga.

2.4. Eelneval perioodil väljakujunenud koostöövõrgustikud

MTÜ PAIK on tänaseks saavutanud koostöö mitmete organisatsioonidega erinevatest välisriikidest: Austria, Belgia, Gruusia, Hispaania, Holland, Island, Itaalia, Leedu, Läti, Norra, Poola, Portugal, Rootsi, Saha Vabariik (Jakuutia), Saksamaa, Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Venemaa (St. Peterburg) (Joonis 5).

Joonis 5. MTÜ PAIK koostööprojektides osalenud välisriigid.

MTÜ PAIK koostöövõrgustikku kuuluvad LEADER tegevusgrupid Eestis, Lääne-Viru Arenduskeskus (Eesti), Nousevarannikuseutu RY (Soome), Ylä-Savon Veturi RY (Soome), Pohjoisimman Lapin LEADER RY (Soome), Dolina Pilicy LAG (Poola), LAG From Pohorje to Bohor (Sloveenia), Boerenbond (Belgia Taluliit), Ida-Flaami maaelugrupp (Belgia), LAG Udvikling (Taani), ESL (Soome spordiliit), TG Vee'jakaja, RajuPuSu ja Piällysmies (Soome), Origin Resource Centre (Rootsi), MTÜ ETNA (Eesti), Läti Maaülikool (Läti), Läti Maanaiste Ühendus (Läti), LAG Sommenbygd (Rootsi), LAG Antigodolgado (Saksamaa, Itaalia), Jakuudi naistevõtjate ühendus (Saha Vabariik), „Women in Georgian Regions“ (WGR) (Gruusia) jpt.

MTÜ PAIK on eelmise perioodi strateegia täitmiseks kaasanud erinevaid töögrupe, korraldanud infopäevi, koolitusi, konverentse, seminare. Aktiivselt on osaletud MTÜ PAIK erinevates projektides. MTÜ PAIK on läbi viinud kokku ligi 300 erinevat tüüpi üritust, osalejate arvuga kokku ligi 6000. Kõige enam on olnud töökoo solekuid ja infopäevi (51% kõikidest üritustest), seminare ja konverentse (21% kõikidest üritustest), kus osales ka kõige rohkem inimesi, vastavalt 2697 ja 848. Perioodil 2007-2013 toimusid järgmised suuremad üritused: Koostööle lähedal ja kaugel, Külad liikumises, Pandivere giidide koolitus, Baer 220 konverents, Uut ehisaiaanduses, Sallast Sallasse, Virumaa paeaasta, Pandivere paeaasta, Rahvusvahelised teemamarsruudid, Väikeettevõtjate õppereis Itaaliasse, Rakke 100, Pandivere paekonverents, Õppereis vaatame külast kaugemale, Pandivere ettevõtlusmessid jt (allikas: *Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs*). Tegevused on toimunud kümnetes erinevates LEADER-projektides, millest mitmed on olnud rahvusvahelised koostööprojektid. Viimastest suurematest rahvusvahelistest koostööprogrammidest olgu nimetatud „Cultural heritage of Women and Entrepreneurship“, kus projektipartneriteks on naistevõtjate piirkondlikud teabakeskused Rootsis ja Lätis.

Olemasolevad koostöövõrgustikud on aluseks järgmise perioodi koostöö meetme planeerimisele. Kindlasti tuleb neid võrgustikke tugevdada ning leida uusi koostööpartnereid strateegiliste eesmärkide elluviimiseks.

2.5. Eelmise perioodi olulised mõjud

Olulised mõjud, mis kujunesid kestva ja toimiva praktika vältel eelmise perioodi strateegia elluviimise käigus:

- teadlikkuse tõus Leaderi olemasolust ja tegevustest;
- piirkonna ja ka teiste piirkondade edulood on tekitanud innustavat motivatsiooni (hea naabrikadedus);
- märgatav on tootmise ja teeninduse efektiivsuse tõus tänu uutele seadmetele ja investeeringutele ettevõtluses;
- taotlejate pädevus on tõusnud;
- küllakogukondade aktiveerumise tulemusena on julgemalt esitatud omaalgatusi ning panustatud nende elluviimisesse vabatahtlikkuse alusel;
- liikmete ja aktiivsete osaliste vahel on kujunenud usaldus- ja koostöösuhted, üksmeel, üksteise tunnustamine ja konstruktiivsus tegutsemises;
- PAIK töötajate koosseis on püsinud muutumatuna, mis on näitab organisatsiooni jätkusuutlikkust.

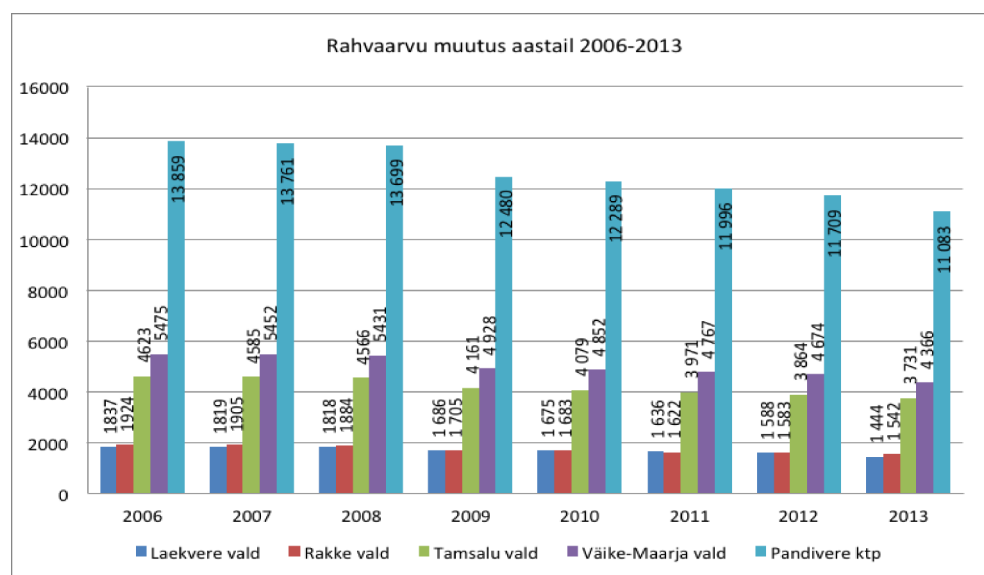
Mõjusid on arvestatud uue strateegia kujundamisel viisil, et tagada positiivsete külgede jätkuv areng ning leida lahendus peamistele väljakutsetele.

3. PANDIVERE KOOSTÖÖPIIRKONNA OLUKORRA ANALÜÜS

MTÜ PAIK koostööpiirkonnale teostati strateegia koostamise raames sotsiaal-majanduslik analüüs, milles käsitleti rahvastiku, majanduse, kodanikuliikumise ja avalike teenustega seonduvaid küsimusi, arenguvajadusi ning väljakutseid. Täiendavalt viidi läbi piirkondlikud ümarlauad, omavalitsusjuhtide intervjuud, ühine suur strateegiaseminar ning erinevad täiendavad arutelud strateegia juhtrühma ning teiste partneritega, kohalike omavalitsuste arengukavade sõelumine. Käesoleva strateegia sisendiks ongi nii analüüsi kui ka erinevate ürituste tulemused. Analüüs tervikuna on välja toodud strateegia Lisades 2-6, peatükis 3.1 on käsitletud peamised arenguvajadused, mis on MTÜ PAIK strateegia aluseks ning millest lähtuvalt on koostatud MTÜ PAIK visioon, püstitatud eesmärgid ning töötatud välja meetmed. Koostööpiirkonna arenguvajadused ja -potentsiaal on esitatud kahes teemavaldkonnas: ettevõtluskeskkond ja elukeskkond. Teemavaldkondade kaupa on toodud strateegia koostamise protsessi kaasatud sotsiaalsete gruppide vajadused.

3.1. Tegevuspiirkonna rahvastikuanalüüs ja -prognoos aastani 2020

Pandivere koostööpiirkonna neljas vallas elas Statistikaameti andmetel 01.01.2013 seisuga kokku 11 083 elanikku. Piirkonnas on viie aastaga rahvaarv vähenenud kokku 1397 elaniku võrra ehk 11,2% (vt joonis 6).

Joonis 6. Rahvaarvu muutus perioodil 2006–2013 (Allikas: Statistikaamet).

Prognoosi kohaselt väheneb aastaks 2020 Pandivere piirkonna rahvastikuarv 6%, seega seitsme aastaga väheneb elanikkond veel 669 inimese võrra (joonis 7). Seda on umbes 1,5 korda enam kui praegu elanikke Laekvere alevikus.

Joonis 7. Pandivere koostööpiirkonna rahvastikuprognosis aastani 2020 (Allikas: Pandivere koostööpiirkonna sise- ja väliskeskonna analüüs ning probleemide ja vajaduste uuring). *Märkus: 2012 järsk vähenemine rahvaarvus 2012. aastal tuleneb rahvaarvu ümberarvutusest, mille tegi Statistikaamet 2011 rahvaloenduse põhjal.

Piirkonna peamisi näitajaid kajastab tabel 7. Detailsem info on ära toodud Lisades 2-6.

Näitaja	Pandivere koostööpiirkond
Rahvaarv 2006	13859
Rahvaarv 2013	11083
Rahvaarvu muutus	-2776

Rändesaldo 2006	-138
Rändesaldo 2013	-213
Rändesaldo muutus	-75
Töötute arv 2006	167
Töötute arv 2013	297
Töötute arvu muutus	130
Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu (EUR) 2006	484
Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu (EUR) 2012	716
Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu (EUR) muutus	232
Äriühingute arv 2006	223
Äriühingute arv 2012	340
Äriühingute arvu muutus	117
FIE'de arv 2006	321
FIE'de arv 2012	365
FIE'de arvu muutus	44
MTÜde arv 2006	98
MTÜde arv 2012	151
MTÜde arvu muutus	53
Kinnisvara tehingute arv 2006	401
Kinnisvara tehingute arv 2013	619
Kinnisvara tehingute arvu muutus	218
Kinnisvara väärtus (EUR) 2006	5 594 452
Kinnisvara väärtus (EUR) 2013	9 927 758
Kinnisvara väärtuse muutus (EUR)	4 333 306

Tabel 7. Pandivere koostööpiirkonna peamised näitajad ja nende muutus.

Detailsemalt on Pandivere koostööpiirkonna majandus- ja elukeskkonna analüüs toodud Lisades 2-6.

3.2. Pandivere koostööpiirkonna arenguvajadused ja -potentsiaal

Eelnevast tulenevalt on Pandivere koostööpiirkonna arenguvajadused ja väljakutsed järgmised (tabel 8):

Arenguvajadused / kitsaskohad	Väljakutsed
Ettevõtluskeskkond	
➤ Madal ettevõtlusaktiivsus. ➤ Noorte äravool. ➤ Uudsete ideede vähesus. ➤ Puudulik ettevõtlushariduse andmine koolides. ➤ Töökohtade arvu vähenemine ja selle tagajärjel suurenenud pendelränne. ➤ Kvalifitseeritud tööjõu puudus ja olemasoleva tööjõu madal kvalifikatsioon. ➤ Madal palgatase. ➤ Teenuste kõikuv kvaliteet ja vähene tarbimine. ➤ Majutus- ja toitlustuskohtade puudumine osades piirkondades. ➤ Kohati ei vasta töötingimused kaasaja nõuetele. ➤ Ebaefektiivsus ettevõtete, KOVide, vabaühenduste juhtimises, tööprotsessides, töötajate panuses. ➤ Ettevõtluse inkubatsiooniteenuse puudumine ja sellega kaasnevad probleemid ettevõtlusega alustamisel. ➤ Vähene ettevõtete omavaheline koostöö. ➤ Olemasolevate ettevõtete vähene turundamine ja tootearendus. ➤ Tehnilise infrastruktuuri osaline mahajäämus ja halb teede olukord. ➤ Potentsiaalsete investorite vähene informeeritus.	➤ Uudsete ja uute (piirkonnas puuduvate) kohalikul toorainel põhinevate teenuste / toodete väljaarendamine (eriti noorte poolt). ➤ Pandivere ettevõtluspesa loomine ja arendamine. ➤ Mitmesuguste turismiliikide (sh jahiturism) arengu soodustamine. ➤ Mahepõllumajanduse arendamine ja mitmekesistamine. ➤ Ettevõtlikkuse (eriti noorte seas) suurendamine läbi mitmete töötubade (sh ettevõtlustöötoad, -laagrid, ideereisid, ettevõtete, arendus- ja teadusasutuste külastused) ja ettevõtlust propageerivate ürituste (sh ettevõtluskonkursid, -päevad, -messid, näitused). ➤ Noorte töögrupi moodustamine ja selle aktiivne osalemine otsuste tegemise protsessides. ➤ Teadmispõhise ja innovaatilise majanduse arendamine - biotehnoloogiakeskuse loomine. ➤ Kõrge lisandväärtusega töökohtade loomine. ➤ Klastriüsteemi väljaarendamine ja ühisturundamine erinevates valdkondades. ➤ Täiendõppe korraldamine ettevõtete töötajatele. ➤ Inkubatsioonikeskuse ruumide väljaehitamine ja inkubatsiooniteenuste pakkumine.

➤ Rohkelt vaba kasutamata pinda. ➤ Puudub elamu- ja teenindusruumide arendus. ➤ Piirangud tootmisele seoses paiknemisega Pandivere veekaitsealal ja Pandivere nitraaditundlikul maa-alal. ➤ Ettevõtete madal keskkonnateadlikkus ja sellest tulenev puudulik keskkonnasäästlik majandamine.	➤ Aktiivne investorite otsimine, vabade tootmispindade turundus, sh informatsiooni levitamine välisriikide saatkondades, kaubandus-tööstuskodades, sõpruspiirkondades jt. ➤ Ideekonkursside korraldamine olemasoleva vaba ressursi kasutuselevõtuks.
Elukeskkond	
➤ Tööealiste, haritud ja aktiivsemate inimeste lahkumine, mis kahandab oluliselt piirkonna arenguvõimalusi tulevikus. ➤ Vähe elanikke vanuses 20–45 eluaastat. ➤ Probleem avalike teenuste kättesaadavusega hajaasustuspriirkondades. ➤ Paljude teenuste puudumine, sh koduõendus-, takso-, kingsepa-, kellasepa-, võtmete valmistamis-, õmblus-, keemilise puhastuse, ilu-, psühholoogi, töövahendite rendi, puude veo-, tehnika rendi teenuste puudumine, kaupluste puudumine külates. ➤ Paikkonniti puudulik tehniline infrastruktuur, sh teede halb olukord ja ebapiisav märgistus, ebapiisavalt vee- ja kanalisatsioonitorustikke, amortiseerunud rajatised, kohati halb mobiili- ja internetilevi (vt Lisa 9). ➤ Rohkelt tühjalt seisvaid hooneid, maastiku üldilmet rikkuvaid lagunened hooneid ja korrastamata maa-alasid. ➤ Noorsootöö puudulikkus, noorte endi vähene aktiivsus noorsootöö arendamisel. ➤ Huviringide vähene alternatiivsus. ➤ Kultuuri- ja spordirajatiste amotriseerumine. ➤ Puudulik kergliiklusteede võrgustik ning ebapiisavalt laste- ja pallimänguväljakuid. ➤ Suvise lastehoiu võimaluse puudumine. ➤ Paljud turismiobjektid vajavad väljaarendamist ja/või parendamist. ➤ Puhkepiirkondade vähene atraktiivsus. ➤ Puudulik info ja viidamajandus. ➤ Piirkonna vähene turundamine. ➤ Külaliikumise ebaühtlus, tagasihoidlik ühistegevus osades asulates. Inimeste vähene aktiivsus. ➤ Vähene küladevaheline koostöö. ➤ Paikkonna pärandi vähene ärakasutamine.	➤ Piirkonna üldine elukvaliteedi parandamine. ➤ Asulate sotsiaalse ja füüsilise keskkonna väljaarendamine. ➤ Avalike ja teiste teenuste kättesaadavuse parendamine, sh uuenduslike lahenduste leidmine - uute piirkonna jaoks vajalike teenuste (sh rändkauplus külates) loomise soodustamine. ➤ Tehnilise infrastruktuuri väljaarendamine ja parendamine. ➤ Lairiba internetiühenduse arendamine. ➤ Alternatiivse kasutusotstarbe leidmine tühjalt seisvatele hoonetele. ➤ Elukestva õppe soodustamine. ➤ Noorte kaasamine piirkonna arendamisse ning elukeskkonna väärtustamisse. ➤ Huvihariduse korraldamine. ➤ Suvise lastehoiuvõimaluse loomine. ➤ Töö- ja puhkelaagrite korraldamine. ➤ Kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamine. ➤ Spordi-, kultuuri-, aja- ja looduslooliste ning vabajaobjektide väljaarendamine ja parendamine. ➤ Suunavate ja objektide kohta käiva teabega infoviitade, teabetahvlite, kaartide jms paigaldamine. ➤ Mainekujundus- ja spordiürituste, muusikafestivalide, kontsertide ja muude sündmuste korraldamine. ➤ Pandivere piirkonna turismisektori ühine turundamine, sh turundusmaterjalide koostamine ja osalemine turismimesseidel. ➤ Elanikkonna laiem ja aktiivsem kaasamine tegevustesse ja üritustel osalemisse. ➤ Aktiivne kodu-uurimuslik tegevus ning järjepidev paikkonna pärandi jäädvustamine, tutvustamine, eksponeerimine ja kirjastamine.

Tabel 8. Tänapäevased arenguvajadused / kitsaskohad ja väljakutsed.

Pandivere koostööpiirkonna arengustrateegia toetab võimaluste piires eelnevalt väljatoodud väljakutsete lahendamist.

3.3. SWOT-analüüs ja Pandivere koostööpiirkonna eripäral põhinev arengupotentsiaal

Piirkonna peamised tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud on kokkuvõtvalt ära toodud SWOT-analüüsis (tabel 9), mille põhjalikum versioon on esitatud Lisas 5. SWOT-analüüs tugineb ühistel majanduslikel, kultuurilistel ja sotsiaalsetel huvidel (vt pt 1.1. ja 3.2.) ning selle põhjal joonistub välja ka piirkonna arengupotentsiaal. Kogu strateegia üldine sidusus on toodud Lisas 1.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
➤ Soodne asukoht ettevõtluse arenguks ja elukeskkonnaks Eesti kontekstis. ➤ Ettevõtlusalade ja tugevate ettevõtete olemasolu. ➤ Mitmekülgsete loodusressursside olemasolu. ➤ Olulisemate avaliku ja erasektori teenuste olemasolu. ➤ Kultuuriküllasus. ➤ Pikaajaline koostöö erinevate sektorite vahel. ➤ Kasvanud noorte omaalgatus.	➤ Elanike arvu jätkuvalt kiire vähenemine ja vananemine (noored lahkuvad tööealiseks saades või ei pöördu peale õpinguid piirkonda tagasi). ➤ Madal ettevõtlusaktiivsus (eriti noorte seas) ja ettevõtete konkurentsivõime. Teenuste vähenemine mitmekesisuses. ➤ Uudsete ideede vähesus, eriti noorte poolt. ➤ Kohaliku ressursi vähenemine rakendamise. ➤ Piirkonna hõredast asustusest tulenevad kitsaskohad.
VÕIMALUSED	OHUD
➤ Noorte aktiivsuse intensiivsem kasv. ➤ Kohalike ettevõtete mitmekesistamine ja konkurentsivõime suurendamine (sh lisandväärtuse kasv). ➤ Kohaliku ressursi rakendamine ettevõtluses. ➤ Elukeskkonna parendamine ja kultuuri väärtustamine. ➤ Koostöö arendamine erinevatel tasanditel.	➤ Uudsete ideede vähesus (eriti noorte poolt), kohaliku ressursi vähenemine rakendamise. ➤ Paremad elamistingimused, huvitavamad ja tasuvamad töökohad mujal Eestis ja välismaal, sellest tulenev väljaränne ja tööjõupuudus. ➤ Avalike teenuste vähenemine ja halvenemine risk. ➤ Ebavõrdsus piirkonna omavalitsuste vahel.

Tabel 9. Väliskeskonna baasil esitatud SWOT-analüüs.

Tulenevalt arengustrateegia lisades esitatud uuringutest on Pandivere koostööpiirkonnas vajalik edasi arendada piirkonna peamisi tugevusi (joonis 8):

- 1) Soodne asukoht ettevõtluse arenguks ja elukeskkonnaks Eesti kontekstis - suhteliselt suure pindalaga, omapärase, ilusa, suhteliselt hästi säilinud loodusega, rahuliku ja turvalise elukeskkonnaga koostööpiirkond. Nimetatud potentsiaali saab rakendada piirkonna elukeskkonna kvaliteedi tõstmiseks, uute ettevõtete tekkeks, kõrgema lisandväärtusega töökohtade loomiseks ning kohalikul ressursil põhinevate teenuste ja toodete loomiseks ja arendamiseks. Lühike vahemaa Eesti suuremate linnadeni Tallinna ja Tartuni - ca 100 loob võimalused teadmistesiirdeks, innovatsiooniks, kaugtöök, kohalike ressurside väärindamiseks ja mitmekülgseks koostööks.
- 2) Ettevõtlusalade ja tugevate ettevõtete olemasolu. Mitmeid ettevõtluskeskkonna väljakutseid saab rakendada "Pandivere ettevõtluspesa" väljaarendamise kaudu. Mikroettevõttel ei jätku sageli ettevõtlusega alustamisel vahendeid investeringuteks, et ehitada välja oma tootmishoone. Tootmise ja teenuse pakkumiseks vajalike ruumide olemasolu on eelduseks ettevõtlusega alustamiseks. Mitme ettevõtte koondumine ühte tootmishoonesse loob eeldused koostööks. Edukas ettevõtlus tõstab ka teiste piirkonna elanike huvi ettevõtlusega alustamiseks või piirkonnas tegutsemiseks.
- 3) Mitmekülgsete loodusressursside olemasolu - liiva-, kruusa-, lubja-, turbavarude olemasolu, metsavarud, viljakas maa, põllumajanduse pikaajalised traditsioonid. Nimetatud potentsiaali saab rakendada uute ettevõtete loomiseks ning teenuste ja toodete arendamiseks.
- 4) Olulisemate avaliku ja erasektori teenuste olemasolu. Nimetatud potentsiaali saab rakendada uute teenuste ja toodete arendamiseks.
- 5) Kultuuriküllasus – MTÜ-de arv on kasvanud 1,5 korda, tugevate külakogukondade, vabaühenduste olemasolu, traditsiooniliste ürituste olemasolu, kohalike MTÜ-de ja seltsingute panus kohaliku kultuuri- ja seltsielu edendamisse, hea hariduse, spordi ja kultuuri võrgustik ((koori)laulu, rahvatantsu ja spordiringid eri vanustele), aktiivne seltsielu. Nimetatud potentsiaali saab rakendada kultuuri väärtustamiseks ja koostöö arendamiseks.
- 6) Pikaajaline koostöö erinevate sektorite vahel - pikaajaline (aastakümneid kestnud) koostöö ettevõtete, vabaühenduste, valdade jt organisatsioonide vahel nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. Nimetatud potentsiaali saab rakendada koostöövõrgustiku arendamisel nii kodu- kui välismaal.
- 7) Kasvanud noorte omaalgatus - Eesti keskmisega võrreldes on piirkonnas veidi rohkem noori vanuses 10–19, kellest aktiivsemad on alustanud omaalgatuslike projektidega. Nimetatud potentsiaali saab rakendada olemasolevate ettevõtete konkurentsivõime tõstmisel, uute ettevõtete loomisel, toodete ja teenuste arendamisel, elukeskkonna parendamisel, kultuuri väärtustamisel ning koostöövõrgustike arendamisel.

Joonis 8. Pandivere piirkonna eripärad.

Ülaltoodust tulenevalt on Pandivere koostööpiirkonna peamiseks arenguvõtmeks noored ja nende algatused ning kolmeks strateegiliseks suunaks:

- 1) Kohalikul ressursil põhineva ettevõtluse mitmekesistamine ja konkurentsivõime tõstmine. Siia hulka kuulub a) kohalikul ressursil põhineva ettevõtluse alustamisega seotud tegevuste elluviimine, keskendudes noorte poolt algatatud uude lahenduste toetamisele, b) tegutsevate ettevõtete tootlikkuse ja lisandväärtuse kasv ning kohalikul ressursil põhinevate uude toodete ja teenuste väljaarendamine, keskendudes ettevõtete senisele panusele tööjõuturul ja noorte algatustele c) ettevõtlikkuse ja ettevõtete konkurentsivõime suurendamine d) ettevõtete integreerimine ja keskkonnasäästlikuma majandamine.
- 2) Elukvaliteedi parandamine ja atraktiivsuse suurendamine ning kultuuri väärtustamine ja ühtse identiteedi tugevdamine, sh noorte initsiatiivikuse tõstmine ning suurem sidusus kogukonnaga.
- 3) Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine, mis on suunatud kõikides valdkondades toodud väljakutsete vastuvõtmiseks.

4. STRATEEGILINE MUDEL

4.1. Missioon ja visioon

Koostööpiirkonna eripäral põhinev tunnuslause

Pandivere – kohaliku identiteeti väärtustav ja koostööle suunatud piirkond.

Paeriik – kohalikul ressursil baseeruv elujõuline, kultuuri väärtustav mitmekülgne elu- ja ettevõtluskeskkond.

Allikate allikal – piirkonna noorte uudest ideedest inspireeritud kohalikul ressursil baseeruvad kogukonnale suunatud tooted ja teenused

Pandivere koostööpiirkonna visioon:

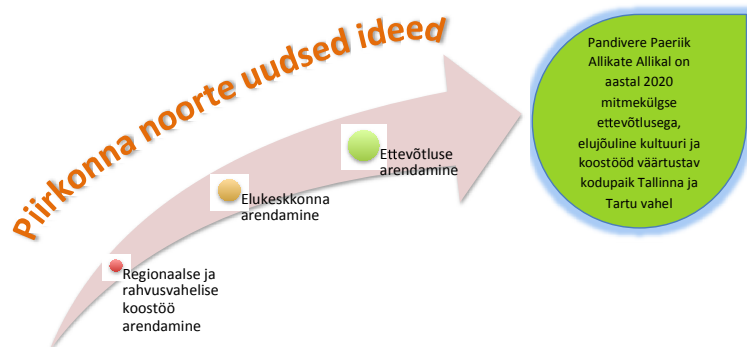
Pandivere Paeriik Allikate Allikal on aastal 2020 mitmekülgse ettevõtlusega, elujõuline, kultuuri ja koostööd väärtustav kodupaik Tallinna ja Tartu vahel.

MTÜ PAIK missioon Pandivere koostöö piirkonna arendamisel

Aidata kaasa kohaliku ettevõtlus- ja elukeskkonna parendamisele ning jätkusuutlike koostöövõrgustike loomisele.

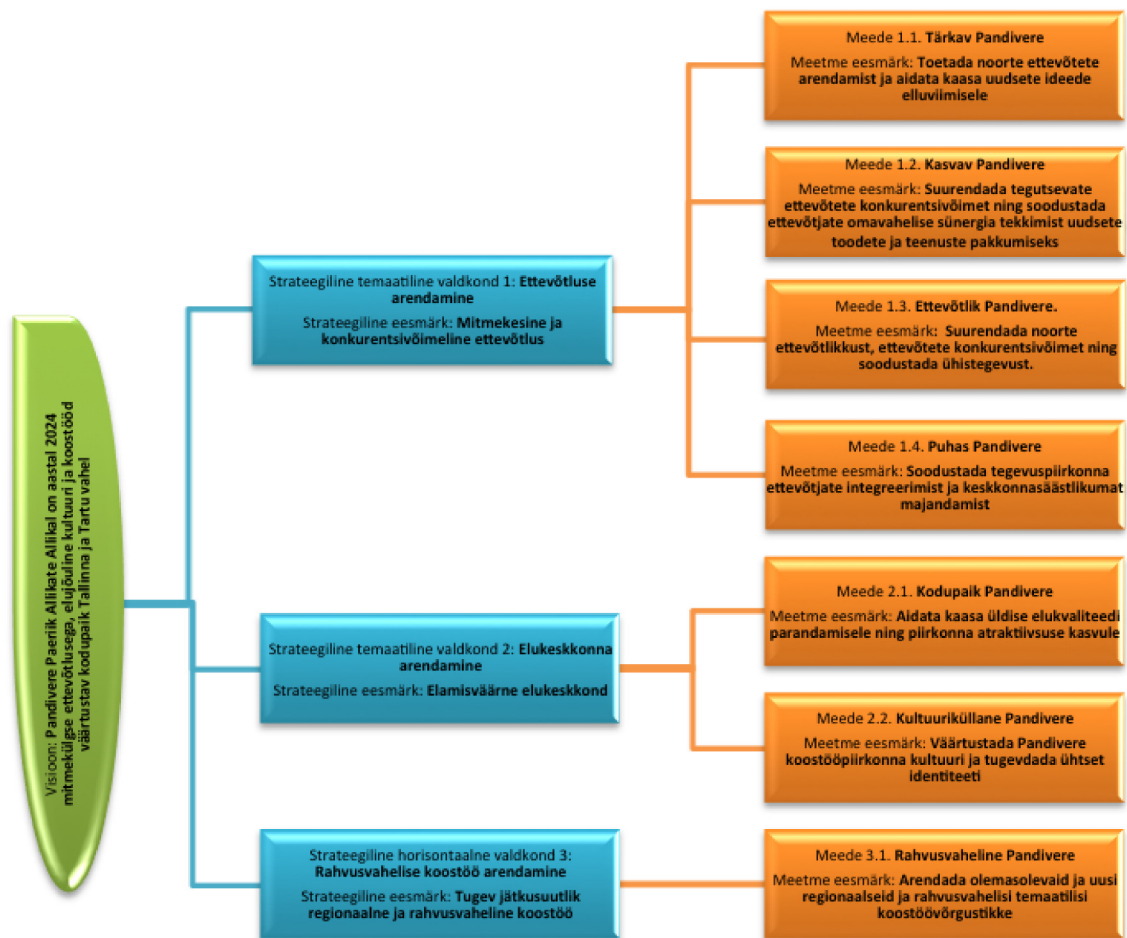
4.2. Strateegilised valdkonnad ja eesmärgid

Tulenevalt visioonist on MTÜ-l PAIK kolm strateegilist valdkonda (joonis 9), millest kaks on temaatilised valdkonnad (Ettevõtluse arendamine, Elukeskkonna arendamine) ning üks horisontaalne valdkond (Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine), mis hõlmab nii ettevõtlust kui ka elukeskkonda. Kõigi kolme strateegilise valdkonna läbivaks printsiibiks on piirkonna noorte uued ideed ettevõtluse ja elukeskkonna arendamisel.

Joonis 9. Piirkonna vajadustel põhinevad strateegilised valdkonnad

Strateegiliste eesmärkide elluviimiseks on kavandatud kokku 7 meedet (joonis 10).

Joonis 10. Strateegilised eesmärgid.

4.3. Strateegia integreeritus ja uuenduslikkus

MTÜ PAIK poolt väljatöötatud strateegilised valdkonnad ja meetmed põhinevad piirkonna arenguvajadustel ning on üksteist täiendava iseloomusega, toimides tervikuna ja luues omavahelise sünergia loodud visiooni saavutamiseks.

Kujundatud on kaks strateegilist temaatilist valdkonda, milleks on kohalikul ressursil põhineva ettevõtluse arendamine ning elukeskkonna arendamine, mis hõlmab enda alla kogukonna teenuste arendamist ja kultuuri väärtustamist. Kolmandana on kavandatud strateegilise horisontaalse valdkonnana regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine, et aidata kaasa temaatiliste valdkondade eesmärkide täitmisele.

Strateegiliste valdkondade alla on planeeritud kokku seitse meetet, mis on välja töötatud vastavalt Leader-lähenemise printsiibile "integreeritud ja mitut valdkonda hõlmavad meetmed" – iga toetatav tegevus on hoolikalt läbi mõeldud, panustamaks strateegilise valdkonna edendamisse ja seeläbi visiooni saavutamisse.

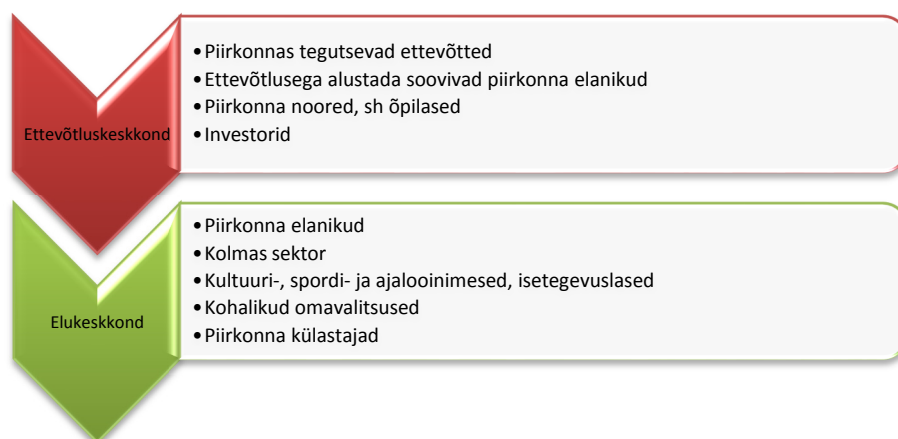
Lähtudes piirkonna kitsaskohtadest ja arenguvajadustest on läbivaks printsiibiks noorte uudsed ideed, kuna noored ja nende algatused on peamiseks arenguvõtmeks. Nooreks peetakse kuni 40-aastast Pandivere koostööpiirkonnaga seotud kodanikku. Strateegiaga eelistatakse projekte, mis vastavad läbivale printsiibile. See tähendab, et kõikide projektidega püüeldakse noorte poolt väljatöötatud piirkonna jaoks uudsete lahenduste poole. Vastav lähenemine baseerub Leader-põhimõtetel "partnerlus", "uuendused", "koostöö", "võrgustikutöö" ja "kohalik algatus".

Kavandatud lähenemine on oma olemuselt uudne ning võimaldab süsteemselt liikuda strateegia visiooni suunas. Strateegia uudsus seisneb selle terviklikkuses ning seostatuses. Eelmisel perioodil oli strateegia liialt laiahaardeline. Käesolevas strateegias on teemad selgelt fookuseeritud, võimaldades ulatuslikuma mõju saavutamist strateegilistes valdkondades.

4.4. Kaasamise ja strateegia koostamise protsess

Siht- ja sidusrühmad

Teemavaldkondade kaupa on toodud järgmiste strateegia koostamise protsessi kaasatud sotsiaalsete gruppide vajadused (joonis 11):

Joonis 11. Sotsiaalsed grupid.

MTÜ PAIK tegevusse on kaasatud mitmed töögrupid ja komisjonid, kes jätkavad tööd uuel strateegiaperioodil (joonis 12):

Joonis 12. MTÜ PAIK töögrupid ja komisjonid.

Strateegia koostamise protsess

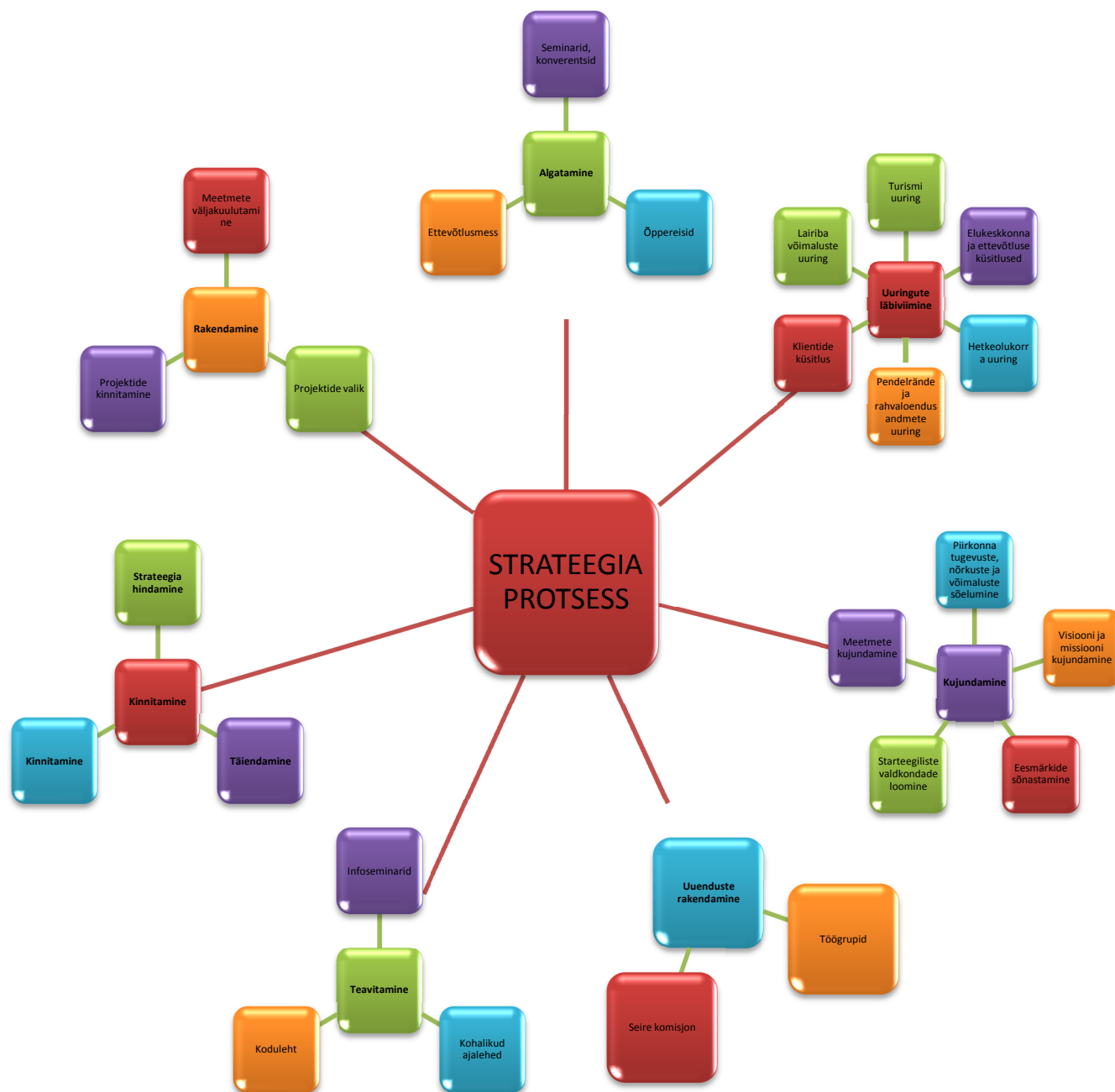
MTÜ PAIK koostööpiirkonna strateegia 2014-2020 koostamine toimus perioodil juuni 2013 – aprill 2015.

Strateegia koostamist koordineeris strateegia juhtgrupp, mis koosnes juhatuse liikmetest, hindamiskomisjoni ja seirekomisjoni liikmetest. Kokku toimus strateegia koostamise raames 15 arutelu, kus osales ligi 200 inimest, sh koostööpiirkonna omavalitsuste, ettevõtete ja kolmanda sektori kui ka peamiste koostööpartnerite esindajad.

MTÜ PAIK koostööpiirkonna strateegia 2014-2020 tutvustamine toimus järgmiselt:

- Strateegiat tutvustati Tamsalu Kultuurimajas 31. mail kell 9.00, Väike-Maarja raamatukogus 28. mail kell 18.00
- Strateegia oli ettepanekuteks paberkandjal kättesaadav Tamsalu Vallavalitsuses, PAIK kontoris, Vajangu seltsimajas, Assamalla raamatukogus, Porkuni rahvamajas, Laekvere vallavalitsuses, Muuga raamatukogus, Muuga koolis, Paasvere seltsimajas, Venevere seltsimajas, Laekvere koolis, Väike-Maarja vallamajas, Simuna kultuurimajas, Kurtna külamajas, Väike-Maarja raamatukogus, Väike-Maarja muuseumis, Liivaküla külamajas, Kilti koolis, Rakke vallamajas, Lahu külamajas, Emumäe infopunktis ja Salla seltsimajas.
- Kõikidel osapooltel oli võimalik arvamust avaldada MTÜ PAIK kodulehel.
- Ettepanekuid oodati kuni 31. märtsini 2014.
- Septembris 2014 valmis piirkonna sotsiaalvaldkonna arengukava ning oktoobris 2014 regionaalarengu plaan.
- Strateegia kinnitati MTÜ PAIK üldkoosolekul 16. aprillil 2015.

Strateegia koostamise protsess on kirjeldatud joonisel 13.

Joonis 13. Strateegia koostamise protsess.

5. ELLUVIIMISE TEGEVUSKAVA

5.1. Meetmete valiku üldine põhjendus

Pandivere koostööpiirkonna strateegia 2014-2020 keskendub kolmele peamisele strateegilisele valdkonnale, milleks on ettevõtluse arendamine, elukeskkonna arendamine ning regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine.

Tulenevalt teostatud uuringutest, läbiviidud küsitlustest, strateegia protsessi raames toimunud kaasamisüritustest, strateegia juhtgrupi nõupidamisest ning eelneva perioodi kogemusest rakendatakse kokku viite meetet. Kõik meetmed toetavad MTÜ PAIK strateegia üldist eesmärki ning Leader-programmi

põhiprintsiipe “uuenduslikkus” ja “integreeritud koostöö”. Meetmete kavandamisel on arvesse võetud teiste institutsioonide plaanitud tegevusi, et Leader meetmed ei dubleeriks vaid täiendaksid teisi olemasolevaid meetmeid. Samuti on meetmete arendamisel lähtutud Leader programmi eelarvest, mille piiratus ei võimalda toetada kõiki ettevõtete ja kogukondade soovitud tegevusi. Eelarvest tulenevalt tuleb seada ambitsioonikaid, kuid realistlikke eesmärke.

Meetmete lõikes on muuhulgas välja toodud mõjuindikaatorid, mida mõõdetakse strateegiaperioodi lõpus, ning väljund- ja tulemusindikaatorid, mida mõõdetakse iga-aastaselt.

Strateegia rakenduskava ja meetmelehed koostatakse eraldi dokumentidena.

5.2. Meetmete kirjeldused

STRATEEGILINE VALDKOND 1: ETTEVÕTLUSE ARENDAMINE

Valdkonna strateegiliseks eesmärgiks on mitmekesine ja konkurentsivõimeline ettevõtlus.

Meetmete rakendamise vajaduse kirjeldus:

Tuginedes piirkonna vajadustele, toetatakse valdkonna raames kohalike alustavate ja tegutsevate ettevõtete arendamist, mille fookuseks on kohalikul ressursil põhinev ettevõtlus. MTÜ PAIK tegevuspiirkonna majanduslikku toimetulekut saab parandada, toetades ja innustades tegutsevaid väikeettevõtteid ja hoogustades uute asutamist, eriti noorte poolt. Majandusliku olukorra parandamine tähendab mitmekülgsemat ettevõtlust, uute lahenduste otsimist ja innovatsiooni kohaldamist, ettevõtluse võrgustamist ja samaaegselt teenuste pakkumise paremat kättesaadavust ning kõrgemat kvaliteeti. Ettevõtluse arendamisele mõjub positiivselt piirkonna kohaliku ressursi (loodusvarad, maastik, tööjõud, oskused ja traditsioonid) täiendav kasutuselevõtmine ettevõtluses. Koostööpiirkonna ettevõtluse arengu takistuseks on üha enam saamas tööjõu puudus seoses elanikkonna vananemisega ja välismaale siirdumisega. Arvestades pensioniea tõusu, vajavad piirkonnas tööd inimesed vanuses 50+. Samas on noorte seas levinud tööpuudus omakorda põhjuseks noorte ühiskondlikust tegevusest kõrvale jäämiseks. Kohaliku ressursi potentsiaali täiendaval kasutamisel ettevõtluses omab maapiirkondades erilist tähtsust maaturism. Maaturismi defineeritakse üldises turismimajanduses kui maakoha loodusvarade, kultuuripärandi, asukoha, kohalike traditsioonide ja kohaliku toodangu (sh kohalik toit) majanduslikku kasutamist läbi mitmete toodete ja teenuste, mis illustreerivad kohaliku identiteeti. Siinkohal on oluliseks tegevuseks Pandivere ettevõtluspesa loomine ja arendamine.

Valdkonna alla on kavandatud neli eraldi meetet:

- Meetme “Tärvav Pandivere” tegevused on suunatud kohalikul ressursil põhineva ettevõtluse alustamisega seotud tegevuste elluviimisele. Meetme juures pööratakse eraldi tähelepanu noorte poolt algatatud ja kohaliku ressursi väärimdamisele uudsete lahenduste toetamisele. Tuleb toetada kontakte kohaliku ettevõtjate ja noorte vahel, innustada noori ettevõtlusega tegelema ja toetada noori ettevõtjaid, kes võtavad üle eelmise sugupõlve ettevõtte.
- Teise meetme „Kasvav Pandivere“ fookuseks on tegutsevate ettevõtete tootlikkuse ja lisandväärtuse suurendamine ning kohalikul ressursil põhinevate uudsete toodete ja teenuste väljaarendamine. Meetme juures pööratakse eraldi tähelepanu ettevõtete senisele panusele tööjõuturul ja noorte algatustele. Toetada tuleb uue noore tööjõu ümberasumist maapiirkondadesse.
- Meede “Ettevõtlik Pandivere” tegevused on suunatud ettevõtlikkuse suurendamisele ning ettevõtete konkurentsivõime kasvule.
- Meetme „Puhas Pandivere“ tegevused keskenduvad MTÜ PAIK tegevuspiirkonna ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele läbi nende paremale integreerimisele ja keskkonnasäästlikumale majandamisele.

Valdkonna arendamise mõju avaldub uute algatuste ja ettevõtete arvus, toetatud ettevõtete käibe ja lisandväärtuse kasvus ning paranenud konkurentsivõimega ettevõtte arvus. Valdkonna arendamise tulemusena tekib piirkonda uusi ja parendatud tooteid/teenuseid, töökohti, suureneb ettevõtlikkus, paranevad ettevõtete töötajate oskused, ettevõtted rakendavad keskkonnasäästlikku majandamist ning tekivad jätkusuutlikud koostöövõrgustikud (kohalikud klasterid).

Meede 1.1. Tärkav Pandivere

Meetme eesmärk:	Toetada noorte ettevõtete arendamist ja aidata kaasa uudsete ideede elluviimisele.
Toetatavad tegevused:	➤ Uudsete ja uute (piirkonnas puuduvate, uudsel tehnoloogial, nõudlust omavate) kohalikel ressurssidel põhinevate teenuste / toodete (eelkõige noorte poolt algatatud) väljaarendamine, sh kohaliku toidu väärtustamine. ➤ Kohaliku toidu tootmise arendamine. ➤ Kaugtöökohtade võimaluste loomine. ➤ Ettevõtete vahelised ühistegevused eelnimetatud tegevuste elluviimisel.
Mõjuindikaatorid:	➤ Uute ettevõtete arv ❖ Eesmärk: 80 uut ettevõtet ❖ Allikas: Statistikaamet
Väljund- ja tulemusindikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 10 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas vähemalt 45% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Uute toodete/teenuste arv ❖ Eesmärk: aastas vähemalt 10 uut toodet ja teenust ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Taotlejate poolt loodud töökohtade arv ❖ Eesmärk: vähemalt 5 uut töökohta ühes taotlusvoorus esitatud projektide kohta ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring, taotlejate majandusaasta aruanded
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	Piirkonnas tegutsevad alustavad mikro- ja väikeettevõtted, kes on taotluse esitamise tähtajaks tegutsenud kuni 24 kuud ning on registreeritud Pandivere koostööpiirkonda.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 9 000 EUR ühe taotleja/partneri kohta. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%.
Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 2, 6A, 6B
Hindamiskriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 10. Meede 1.1.

Meede 1.2. Kasvav Pandivere

Meetme eesmärk:	Suurendada tegutsevate ettevõtete konkurentsivõimet ning soodustada ettevõtjate omavahelise sünergia tekkimist uudsete toodete ja teenuste pakkumiseks.
Toetatavad tegevused:	➤ Uudsete ja uute (piirkonnas puuduvate, uudsel tehnoloogial, nõudlust omavate) kohalikel ressurssidel põhinevate teenuste / toodete väljaarendamine, sh kohaliku toidu väärtustamine. ➤ Kohalike turismitoodete arendamine (sh majutus, toitlustus, aktiivse puhkuse teenused jms). ➤ Ettevõtjatele vajaliku infrastruktuuri rajamine (sh hoonete kohandamine, juurdepääsuteed, sideühendused jms). ➤ Tõestatud vajadusega uute toodete prototüüpide valmistamise ja turustamise toetamine. ➤ Kaugtöökohtade võimaluste loomine. ➤ Kohaliku toidu tootmise arendamine. ➤ Lühikese toidutarneahela arendamine tootjalt tarbijani (investeeringud kohalikkude toiduainete töötlemisse, transportimisse ja turustamisse). ➤ Lairiba internetiühenduse arendamine.

	➤ Ettevõtete vahelised ühistegevused eelnimetatud tegevuste elluviimisel.
Mõju- indikaatorid:	➤ Toetatud ettevõtete käibe kasv /käibe muutus ❖ Eesmärk: Käibe kasv vähemalt 20% kahe aasta jooksul alates projekti lõpetamisest ❖ Allikas: Taotlejate majandusaasta aruanded ➤ Paranenud konkurentsivõimega ettevõtte arv (ettevõtete käibe kasvu alusel) ❖ Eesmärk: 10 ettevõtet, kelle konkurentsivõime on paranenud ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Ettevõtete lisandväärtuse kasv töötaja kohta ❖ Eesmärk: Lisandväärtus kasv töötaja kohta vähemalt 20% kahe aasta jooksul alates projekti lõpetamisest ❖ Allikas: Taotlejate majandusaasta aruanded ➤ Taotlejate poolt pakutava brutopalga kasv ❖ Eesmärk: Brutopalga kasv 10% võrreldes taotluse esitamise hetkel esitatud majandusaasta aruande baasaastaga ❖ Allikas: Taotlejate majandusaasta aruanded
Väljund- ja tulemus- indikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 6 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas 45% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Uute toodete/teenuste arv ❖ Eesmärk: vähemalt 14 uut toodet ja teenust ühes taotlusvoorus esitatud projektide kohta ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Toetatud koostööprojektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 2 toetatud koostööprojekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Loodud töökohtade arv ❖ Eesmärk: vähemalt 5 uut loodud töökohta ühes taotlusvoorus esitatud projektide kohta ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	➤ Taotluse esitamise tähtajaks vähemalt 12 kuud tegutsenud mikro- ja väikeettevõtted, kelle tegevuskohaks on Pandivere koostööpiirkond. ➤ Taotlejal võib taotluse esitamise tähtajaks olla lõpetamata kuni 1 meetme 1.2 projekt. ➤ Taotleja ei tohi olla majanduslikes raskustes.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 22 600 EUR ühe taotleja/partneri kohta. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%.
Meetme siht- piirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 2, 3A, 5C, 6A, 6B
Hindamis- kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 11. Meede 1.2.

Meede 1.3. Ettevõtlik Pandivere

Meetme eesmärk:	Suurendada noorte ettevõtlikkust, ettevõtete konkurentsivõimet ning soodustada ühistegevust.
Toetatavad tegevused:	➤ Ettevõtlikkuse (eriti noorte) suurendamine läbi mitmete ettevõtlust propageerivate ürituste (sh ettevõtlusõpe). ➤ Õpilasfirmade, -malevate, tööpraktika, töötubade, õppereiside jmt noorte initsiatiivikust toetavate algatuste käivitamine ja läbiviimine; ➤ Noorte praktiliste oskuste arendamisele ja suuremale sidususele suunatud tegevused.

	➤ Noorte ettevõtjate võrgustike arendamine Eestis, sh ühisturundustegevused (sh messidel osalemine, turu-uuringute koostamine). ➤ Pandivere ettevõtluspargi (sh inkubatsiooniteenuste) väljaarendamine. ➤ Pandivere ettevõtluspesa väljaarendamine. ➤ Potentsiaalsetele ja alustavatele ettevõtetele suunatud ettevõtlusalaste töötubade, ettevõtluskonkursside, -päevade korraldamine Eestis. ➤ Ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele suunatud töötubade, messide jm ürituste korraldamine Eestis. ➤ Kohaliku toidu toodangu tutvustamine. ➤ Koostöövõrgustike väljaarendamine. ➤ Ühisturundustegevused (sh siseriiklikel messidel osalemine, turu-uuringute koostamine).
Mõju-indikaatorid:	➤ Uute ettevõtete arv ❖ Eesmärk: 80 uut ettevõtet ❖ Allikas: Statistikaamet ➤ Paranenud konkurentsivõimega ettevõtte arv (ettevõtete käibe kasvu alusel) ❖ Eesmärk: 10 ettevõtet, kelle konkurentsivõime on paranenud ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring
Väljund- ja tulemus-indikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 9 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas 45% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Ettevõtlikkuse ja noorte praktiliste oskuste arendamisele suunatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 4 ettevõtlikkuse arendamisele suunatud projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele suunatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 3 ettevõtlikkuse arendamisele suunatud projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Toetatud ühisturundusprojektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 2 toetatud ühisturundusprojekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Toetatud koostööprojektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 2 toetatud koostööprojekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	➤ Mikro- ja väikeettevõtted, kelle tegevuskohaks on Pandivere koostööpiirkond. ➤ Ettevõtlusalaste töötubade, ettevõtluskonkursside, -messide, -päevade ja -õppe korraldamisega ning inkubatsiooniteenuste pakkumisega seotud tegevusteks võivad toetust taotleda ka Pandivere koostööpiirkonda registreeritud mittetulundusühingud ja sihtasutused (sh MTÜ PAIK) ja kohalikud omavalitsused. ➤ Taotlejal võib taotluse esitamise tähtajaks olla lõpetamata kuni 1 meetme 1.3 projekt, v.a MTÜ PAIK. ➤ Taotleja ei tohi olla majanduslikes raskustes.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 4 500 EUR ühe taotleja/partneri kohta. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%, mittetulundusühingute ja kohalike omavalitsuste puhul 90%.
Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 2, 3A, 5C, 6A, 6B
Hindamis-kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 12. Meede 1.2.

Meede 1.4. Puhas Pandivere

Meetme eesmärk:	Soodustada tegevuspiirkonna ettevõtjate integreerimist ja keskkonnasäästlikumat majandamist. Ettevõtetes toetatakse alternatiivenergia kasutusele võtmist, CO2 vähendamist, nitraaditud ala kaitsemeetmeid, ühiseid integreerimise projekte, mis panustavad puhta vee kvaliteedi tagamisse Pandivere Riiklikul Veekaitsealal.
Toetatavad tegevused:	➤ Kohalikul ressursil baseeruva alternatiivenergia kasutuselevõtmine (sh teadlikkuse tõstmine; biomassi, hakkepuidu, energjavõsa, tuule jms kasutuselevõtmine energiatootmiseks jms). ➤ Toodangu töötlemise ja väärimise edendamine (kus toodang läheb lõpptarbimisse) (st et ei toetata otseselt põllumajanduslikku tootmist nt kasvatamine, traktori ostmine). ➤ Ettevõtete investeringud turundus- ja müügtegevusse. ➤ Erinevate toodete ja teenuste otseturundamisele suunatud tegevuste algatamine (taluturud, toiduvõrgustikud jms). ➤ Vajaliku infrastruktuuri rajamine keskkonnasäästlikumaks majandamiseks (sh sõnniku- ja lägahoidlad jms). ➤ Ettevõtete toodete eristamine teistest sarnastest toodetest ja oma toodete erilise parema tutvustamine tarbijatele (toidukvaliteedikava välja töötamine, selle olulisusest teavitamine jms). ➤ Ettevõtete ühised projektid üldnimetatud tegevuste elluviimisel.
Mõju-indikaatorid:	➤ Keskkonnasäästlike meetmeid rakendanud ettevõtete arv ❖ Eesmärk: vähemalt 8 ettevõtet perioodis ❖ Allikas: Projekti aruanded ➤ Integreeritud ettevõtete arv ❖ Eesmärk: vähemalt 8 ettevõtet perioodis ❖ Allikas: Projekti aruanded
Väljund- ja tulemus-indikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 4 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas 45% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Toetatud integreerimisele suunatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 2 toetatud projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Toetatud keskkonnasäästlikumale majandamisele suunatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 2 toetatud projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	➤ Taotluse esitamise tähtajaks vähemalt 12 kuud tegutsenud mikro- ja väikeettevõtted, kelle tegevuskohaks on Pandivere koostööpiirkond. ➤ Kohalikud omavalitsused. ➤ Mittetulundusühingud ja sihtasutused. ➤ Taotlejal võib taotluse esitamise tähtajaks olla lõpetamata kuni 1 meetme 1.4 projekt, v.a MTÜ PAIK. ➤ Taotleja ei tohi olla majanduslikes raskustes.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 14 000 EUR. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%, mittetulundusühingute ja kohalike omavalitsuste puhul 90%.
Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 2, 3A, 5C, 6A, 6B
Hindamis-kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 13. Meede 1.2.

STRATEEGILINE VALDKOND 2: ELUKESKKONNA ARENDAMINE

Valdkonna strateegiliseks eesmärgiks on elamisväärtuse elukeskkond.

Meetmete rakendamise vajaduse kirjeldus:

Valdkonna fookuses on piirkonna üldise elukvaliteedi parandamine ja atraktiivsuse suurendamine ning kultuuri väärtustamine ja ühtse identiteedi tugevdamine. Tegevuspiirkonna vallad on jõudnud tõsisesse olukorda, mida iseloomustavad rahvastiku vähenemine ja vananemine, avaliku sektori põhiteenuste (lastehoidmine, haridus, tervishoid, terviseedendus, päästeteenistus jt) kättesaadavuse kahanemine, erasektori teenuste (transport, kaubandus, isikuteenused) saamise võimaluste ahenemine. Mitmetes asulates on tekkinud tühjalt seisvad hooned, endised kultuuri-, spordi-, majandikeskuse ehitised. Samas toob igapäevane elu kaasa uusi vajadusi ja nõudlust uute teenuste järele, näiteks IT või sotsiaalse hoolekande valdkonnas, aga ka külastusmajanduse alal. Üks elukvaliteedi säilitamise ja parandamise võimalus on huvitegevuse võimaluste arendamine. Küla sotsiaalse infrastruktuuri parandamise seisukohalt on oluline eelnevate programmide raames alustatud, külaelanike ühiseks tegevuseks mõeldud ühiskondlike ehitiste ja muude rajatiste kordategemise jätkamine. See suurendab elanikkonna võimalusi teha koostööd ning korraldada ühisüritusi, võimaldab ligipääsu informatsioonile, parandab maapiirkondade välisilmet ja üldist elukeskkonna kvaliteeti. Teenuste koondumine nn tõmbekeskustesse on toonud kaasa vajaduse muuta maal senist teenuste pakkumise struktuuri, sest tänapäeva elustandardi järgi ootuspäraseid teenuseid kohapeal ei pakuta või nende tase ei vasta ootustele. Avaliku ja erasektori kõrval on tekkinud vajadus kogukonnapõhise teenuse arendamiseks, kus kohalik kogukond võib hakata koostöös ettevõtja ja/või kohaliku omavalitsusega pakkuma erinevaid teenuseid. Kogukondade rahaline võimekus ja teadmised ei ole tihti piisavad selleks, et iseseisvalt käivitada jätkusuutlikke kogukonnateenuseid.

Erilist tähelepanu pööratakse piirkonna noorte aktiveerimisele suunatud tegevustele, mille fookusteks on noorte initsiatiivikuse tõstmine ning suurem sidusus kogukonnaga. Eelistatud on projektid, mis on noorte endi poolt algatatud. Noored vajavad tähelepanu ka maapiirkonnas. Et noortele ei leita piisavat rakendust, siis peale õpinguid mujal ei tulla enam kodukohta tagasi. Seega peaks noorema elanikkonna kaasamine kohaliku elu edendamisse samuti olema üks prioriteetseid tegevusi. Huvitegevuse arendamine aitab kaasa ka sellele.

Valdkonna arendamise mõju avaldub kasusaajate rahulolus. Valdkonna arendamise tulemus- ning väljundnäitajateks on uute/parendatud objektide arv (kus on piisavalt püsikasutajaid), ühisüritustel osalejate arv, uute/parendatud kogukonnateenuste ning nende kasutajate arv ja erinevatesse tegevustesse kaasatud noorte arv.

Valdkonna raames rakendatakse kahte meetet:

- Meetme „Kodupaik Pandivere“ tegevused on suunatud tegevuspiirkonna üldise elukvaliteedi parandamisele ja atraktiivsuse tõstmisele.
- Meetme „Kultuuriküllane Pandivere“ tegevused keskenduvad piirkonna miljööväärtuse, pärimuskultuuri ning atraktiivsuse säilitamisele ja parandamisele.

Meede 2.1. Kodupaik Pandivere

Meetme eesmärk:	Aidata kaasa üldise elukvaliteedi parandamisele ning piirkonna atraktiivsuse kasvule.
Toetatavad tegevused:	➤ Kogukonnateenuste ja kogukonnaettevõtluse loomine, edendamine ja parendamine, sh vajalike ruumide renoveerimine, rekonstrueerimine ja vahenditega varustamine. ➤ Kogukonnateenuste kättesaadavuse parendamine, sh uuenduslike lahenduste leidmine. ➤ Maastike ja parkimisplatside korrastamine, sh korruselamute ümbruse korrastamine. ➤ Kasutusotstarbe leidmine tühjalt seisvatele hoonetele. ➤ Kultuuri-, spordi-, turismi- ja vabaajaobjektide väljaarendamine. Huvitegevuse arendamine. ➤ Põhivara ja väikevahendite soetamine. ➤ Investeeringud ehitistesse ja rajatistesse (v.a külamajade rajamine). ➤ Lairiba internetiühenduse arendamine. ➤ Huviringide ja õpitubade (v.a. koolide huviringid) käivitamiseks ja edasiarendamiseks vajalike vahendite, seadmete ja inventari soetamine ning seonduvate ürituste läbiviimisega seotud juhendamise tasud (eksperdid, lektorid, koolitajad). ➤ Laste, noorte ja täiskasvanute huviringide juhtidele suunatud töötoad.

	➤ Tegevused erinevate vanuserühmade, sh noorte ettevõtlikkuse, tööhõive ja kogukondliku aktiivsuse suurendamiseks. ➤ Piirkonna maineprojektide (turundus) teostamine, sh suurürituste korraldamine. ➤ Uute ürituste algatamine või juba ellukutsutud ürituste uuele, kõrgemale tasemele viimine.
Mõju-indikaatorid:	➤ Elanike arv ❖ Eesmärk: Elanike arvu vähenemine ei ole suurem kui 500 inimest võrreldes baasaastaga. ❖ Allikas: Statistikaamet ➤ Piirkonna külastatavuse kasv võrreldes baas-aastaga ❖ Eesmärk: Piirkonna külastatavuse kasv võrreldes baasaastaga vähemalt 50% ❖ Allikas: Mobiilpositsioneerimise uuring
Väljund- ja tulemus-indikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 10 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas 50% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Uute/parendatud kogukonnateenuste arv ❖ Eesmärk: vähemalt 10 uut/parendatud kogukonnateenust taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Uute/parendatud objektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 6 uut/parendatud objekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Kasutusele võetud tühjalt seisvate hoonete arv ❖ Eesmärk: 2 kasutusele võetud tühjalt seisvat hoonet taotlusvooru kohta ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Toetatud huvitegevusprojektide arv ❖ Eesmärk: 3 toetatud huvitegevusprojekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Noorte poolt algatatud projektide arv ❖ Eesmärk: 4 toetatud noorte algatatud projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	➤ Mittetulundusühingud ja sihtasutused. ➤ Kohalikud omavalitsused. ➤ Kogukonnateenuste arendamisel lisaks ka mikro- ja väikeettevõtted. ➤ Taotlejal võib taotluse esitamise tähtajaks olla lõpetamata kuni 1 meetme 2.1 projekt, v.a MTÜ PAIK. ➤ Äriühingust või füüsilisest isikust ettevõtjast taotleja ei tohi olla majanduslikes raskustes.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 9 000 EUR. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%, mittetulundusühingute ja kohalike omavalitsuste puhul 90%.
Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 6A, 6B
Hindamis-kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 14. Meede 1.2.

Meede 2.2. Kultuuriküllane Pandivere

Meetme eesmärk:	Väärtustada Pandivere koostööpiirkonna kultuuri ja tugevdada ühtset identiteeti.
Toetatavad tegevused:	➤ Mitmesuguste siseriiklike ürituste (sh festivalid, konverentsid, kontserdid, võistlused, temaatilised üritused) korraldamine. ➤ Kohalike ühenduste (sh noorte ühenduste) teadlikkuse tõstmine - siseriiklikud seminarid,

	töötoad, õppereisid, õppekursioonid, õppekäigud, laagrid, teavitusüritused. ➤ Siseriiklike kampaaniate ja ennetustegevuste korraldamine. ➤ Kultuuripärandiga seotud uuringute koostamine. ➤ Rahvusliku käsitöö propageerimine, sh käsitööoskuste arendamine. ➤ Piirkonna ühisturundamine (sh piirkonda tutvustavate materjalide koostamine ja väljaandmine, teavitustegevused, siseriiklikel messidel osalemine). ➤ Omaalgatuslikud kaasamisprojektid (siseriiklikud). ➤ Integratsiooniprojektid (siseriiklikud).
Mõju-indikaatorid:	➤ Elanike rahulolu piirkonna kultuuri ja identiteediga ❖ Eesmärk: Vähemalt 75% kogukonna elanikest on rahul ❖ Allikas: Rahulolu-uuring
Väljund- ja tulemus-indikaatorid:	➤ Toetatud projektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 8 projekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Esimese aasta (alates taotluste esitamise tähtajast) jooksul elluviidud (lõpparuanne esitatud) projektid ❖ Eesmärk: aastas 80% projektidest on ellu viidud ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Läbiviidud ürituste arv ja nendes osalejate arv ❖ Eesmärk: taotlusvoorus vähemalt 6 läbiviidud üritust, milles igas osales vähemalt inimest ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring ➤ Ühisturundusprojektide arv ❖ Eesmärk: vähemalt 1 ühisturundusprojekti taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused ➤ Integratsiooniprojektide arv ❖ Eesmärk: 1 integratsiooniprojekt taotlusvoorus ❖ Allikas: Projektitaotlused
Toetuse saajad ja nendele esitatavad nõuded:	➤ Mittetulundusühingud ja sihtasutused. ➤ Kohalikud omavalitsused. ➤ Mikro- ja väikeettevõtted. ➤ Taotlejal võib taotluse esitamise tähtajaks olla lõpetamata kuni 1 meetme 2.2 projekt, v.a MTÜ PAIK. ➤ Äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjast taotleja ei tohi olla majanduslikes raskustes.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 4 500 EUR. ➤ Toetuse määr on äriühingust ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul 60%, mittetulundusühingute ja kohalike omavalitsuste puhul 90%.
Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 6B
Hindamis-kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

Tabel 15. Meede 1.2.

STRATEEGILINE VALDKOND 3: REGIONAALSE JA RAHVUSVAHELISE KOOSTÖÖ ARENDAMINE

Meetmete rakendamise vajaduse kirjeldus:

Koostöövõrgustike arendamine toimub ühe meetme raames – Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine. MTÜ PAIK rolliks on eelkõige maaelu ja küllaliikumise edendamine ning Leader-meetme rakendamine. Täiendavalt on MTÜ PAIK ülesandeks kokku lepitud proaktiivsete tegevuste eestvedamine. Koostöö on meetmes kirjeldatud eri tasanditel. Regionaalsel tasandil teeb MTÜ PAIK tihedat koostööd nii oma liikmete kui ka teiste piirkonnas ja Eestis tegutsevate organisatsioonidega. Eduka koostöö aluseks on MTÜ PAIK poolne aktiivne gruppide kaasamine, sh otsuste tegemisel ning piirkonna olukorra analüüsimisel. Rahvusvaheline koostöö tugineb ühelt poolt Riikliku Maaeluvõrgustiku Leader-infokeskuse poolt vahendatavatele võimalustele, teisalt aga liikmete juba olemasolevatele sidemetele, nt omavalitsuste sõprusvaldadele. Rahvusvahelise koostöö põhieesmärgiks on kogemuste vahetus ning MTÜ PAIK kui organisatsiooni, samuti selle liikmete ja piirkonna võimekuse suurendamine. Rahvusvaheline koostöö loob

ühtlasi hea aluse uute lahenduste leidmiseks ning juurutamiseks.

Valdkonna raames toetatakse juba toimivate regionaalsete ja rahvusvaheliste võrgustike edasiarendamist. Meetme raames kavandatud koostöö teemad on järgmised:

- Noored.
- Ettevõtlus, sh Pandivere ettevõtluspesa.
- Tootearendus.
- Kogukonna teenused.
- Kohalik toit.
- Turism.
- Kultuuripärand.
- Ühisturundus.
- Kompetentside tõstmine.
- Kõiki eelnevaid teemasid läbiv Struve mediaanikaare koostöövõrgustik, Jõulutulede Festival, Virumaa Foorum.

Meetme raames kavandatud koostööpartnerid on nimetatud tabelis 16.

Koostöö tasand	Partnerid
Piirkondlik tasand	Kohalikud omavalitsused, kolmanda sektori organisatsioonid, ettevõtted
Maakondlik tasand	Lääne-Viru Omavalitsuste Liit, Lääne-Viru Arenduskeskus, Lääne-Viru Maavalitsus, Lääne-Viru Kompetentsikeskus, Maakonna kõrg- ja kutseharidusasutused, Partnerid, Arenduskoda
Riiklik tasand	Teised LEADER tegevusgrupid Eestis, Eesti Leader Liit, Põllumajandusministeerium, Maamajanduse infokeskus, Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet, Teadus- ja haridusasutused (TÜ, EMÜ, TTÜ, TLÜ)
Rahvusvaheline tasand	Teiste riikide LEADER tegevusgrupid, LINC – rahvusvahelised LEADER grupid, ettevõtluse ja elukeskkonna arengut suunavad avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonid

Tabel 16. Koostööpartnerid.

Rahvusvahelisel tasandil toimub koostöö mitmete organisatsioonidega erinevatest välisriikidest: Austria, Belgia, Gruusia, Hispaania, Holland, Island, Itaalia, Leedu, Läti, Norra, Poola, Portugal, Rootsi, Saha Vabariik (Jakuutia), Saksamaa, Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Venemaa (St. Peterburg). Meetme raames on kavandatud laiendada koostöövõrgustikku kogu Euroopa Liidu ulatuses.

Valdkonna arendamise mõju avaldub suurenenud ühistegevuses osalevate organisatsioonide arvus ning kogukondade ja organisatsioonide suutlikkuses. Valdkonna arendamise tulemus- ning väljundnäitajateks on koostööprojektide ja ühisüritustel osalejate arv.

Meede 3.1. Rahvusvaheline Pandivere

Meetme eesmärk:	Arendada olemasolevaid regionaalseid ja rahvusvahelisi temaatilisi koostöövõrgustikke.
Toetatavad tegevused:	➤ Messide, konverentside, seminaride, töötubade, ümarlaudade, kogemuste vahetamise reise korraldamine ja nendel osalemine. ➤ Uuringute koostamine. ➤ Koostöövõrgustike väljaarendamine. ➤ Piirkonna ressurside turundamine. ➤ Ühistegevuse projektid, mis aktiveerivad kõigi meetmete sihtgruppe, toetavad nende suutlikkust ja mis soovitavalt lõppevad konkreetse tulemusega (nt laadad, ühisnäitused, muud ühisüritused); ➤ Piirkonna atraktiivsust ja tuntust toetavad ühistegevused.
Mõjuindikaatorid:	➤ Regionaalsete ja rahvusvaheliste koostöö- ja ühisprojektide arv ❖ Eesmärk: 6 regionaalset ja rahvusvahelist projekti ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring
Väljund- ja tulemusindikaatorid:	➤ Üritustel osalejate arv ❖ Eesmärk: Vähemalt 30 osalejat ühe ürituse kohta ❖ Allikas: Projektitaotlused, rahastatud projektide mõju-uuring
Toetuse saajad ja nende esitatavad nõuded:	MTÜ PAIK.
Toetuse suurus ja määr:	➤ Maksimaalne toetuse suurus on 40 000 EUR. ➤ Toetuse määr on 90%.

Meetme sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteet):	1A, 1C, 2, 3A, 5C, 6A, 6B.
Hindamis-kriteeriumid:	Vt pt 5.3.

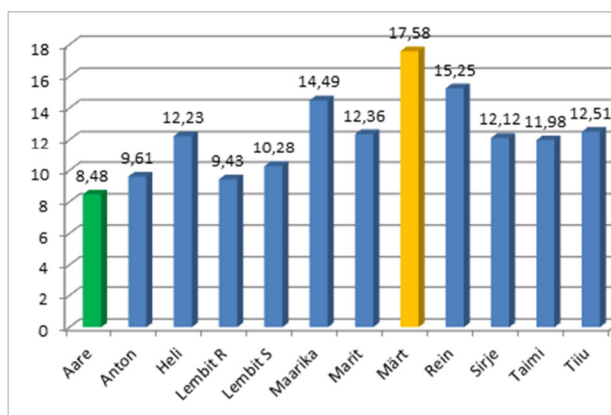
Tabel 7. Meede 1.2.

5.3. Hindamiskriteeriumid

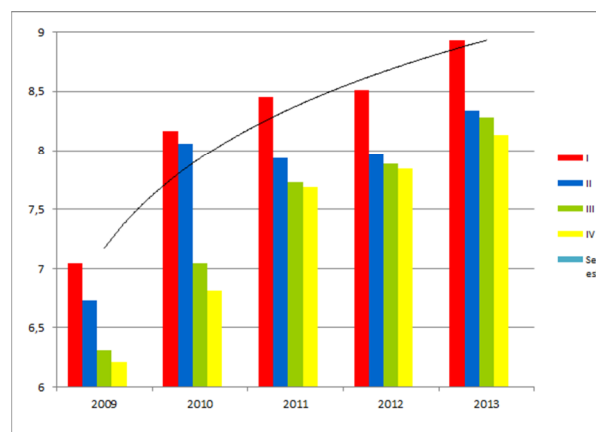
Eelmisel strateegia perioodil koostatud hindamiskriteeriumid on hindamiskomisjoni seisukohast hästi toimivad ja arusaadavad. Seega rakendab MTÜ PAIK taotluste hindamisel samu hindamiskriteeriume. Esitatud projekte menetleb MTÜ PAIK vastavalt projektide menetlemise korrale ning hindab selleks spetsiaalselt moodustatud hindamiskomisjoni vastavalt hindamiskomisjoni kodukorrale.

Taotluste hindamise aluseks on hindamiskriteeriumid, mis laienevad meetmetele. Ettevõtluse arendamise meetmetes on lisandunud eelistused. Projektide hindamisel on lävendiks 5 punkti, millest madala keskmise hindega taotlused ei vasta meie strateegiale ja ei kuulu rahastamisele.

Hindajate töö kvaliteedi näitajaks on hindaja antud hälve antud projekti keskmisest protsentides (joonised 14-15). Aastatel 2012-2013 oli hindajate keskmine hälve 18,2%. Alates 2014. aastast rakendati uut hindamiskomisjoni, neile korraldati ka mitmeid koolitusi. Jooniselt 24 nähtub, et 2014. aastal toimunud voorude keskmine hälve on oluliselt vähenenud.

Joonis 14. Hindajate hälbed 2014.

Joonis 15. Meede "Ettevõtlik Pandivere" projektidele antud hinded.

Nagu joonistelt 23 ja 24 nähtub, on erineval aastal projektide paremusjärjestuse erinevatel kohtadel antud varieeruvad hinded. Hindamiskomisjoni liikmed hindavad sõltumatult igat projekti, andes igale hindamiskriteeriumile punkte 1-10. Nulli punkti andmine tähendab, et antud projekti hindamisest on hindaja ennast taandanud. Alla kehtestatud künnise antud hinde korral põhjendab hindaja, miks ei vasta projekt strateegiale. Hindajad annavad oma isikliku kogemuse, taju, senise praktika, valdkonna kompetentsuse tasandil hinnangu projekti erinevatele hindamiskriteeriumitele.

Kõikidele meetmetele kehtivad hindamiskriteeriumid on järgmised (tabel 18):

Hindamiskriteeriumid	Täpsustus	Osakaal maksimum hindest	Hindeskaala
Projekti tegevuste põhjendatus ning vastavus eesmärkide ja sihttasemetega	Projekt peab vastama meetme eesmärgile ja sihttasemetele	30%	1-10
Projekti tegevuste mõju piirkonnale	Sh kuulumine meetme eelistuste hulka.	25%	0 punkti tähendab taotluse taandamist

Projektimeeskonna suutlikkus projekti ellu viia	Sh kogemus eelnevate LEADER projektidega	15%	hindamisest
Panustamine LEADER prioriteetidesse	1) ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise 2) sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse leevendamine 3) piirkondlike eripärade teadvustamine ning nende potentsiaali parem rakendamine 4) uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine 5) kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise	10%	
Ressursside planeerimine ja kvaliteet	Sh omafinantseeringu suurus (eelistatud on kõrgema omafinantseeringuga projektid)	10%	

Tabel 18. Hindamiskriteeriumid.

Meetmete 1.1 – 2.2. eelistused on järgmised (tabel 19):

Meede	Eelistus
Meede 1.1. Tärkav Pandivere	Eelistatud on noorte algatused, kohaliku tooraine väärandamisele suunatud projektid ning ettevõtete ühisprojektid.
Meede 1.2. Kasvav Pandivere	Eelistatud on: a) taotlejad, kelle poolt eelmisel majandusaastal makstud keskmine brutokuupalk on suurem kahekordsest miinimumpalgast, b) taotlejad, kes ei ole varasemalt saanud toetust samast meetmest, c) kohaliku tooraine väärandamisele suunatud projektid d) ettevõtete ühisprojektid.
Meede 1.3. Ettevõtlik Pandivere	Eelistatud on noorte algatused, kohaliku tooraine väärandamisele suunatud projektid ning ettevõtete ühisprojektid.
Meede 1.4. Puhas Pandivere	Eelistatud on noorte algatused ja ettevõtete ühisprojektid, mis panustavad puhta vee kvaliteedi tagamisse Pandivere Riiklikul Veekaitsealal.
Meede 2.1. Kodupaik Pandivere	Eelistatud on noorte algatused
Meede 2.2. Kultuuriküllane Pandivere	Eelistatud on noorte algatused

Tabel 19. Meetme eelistused.

Kavandatud meetmete seos MAK prioriteetidega

MTÜ PAIK strateegia kavandatud meetmete sihtpiirkonnad (tabel 20):

	Meede 1.1.	Meede 1.2.	Meede 1.3.	Meede 1.4.	Meede 2.1.	Meede 2.2.	Meede 3.1.
Prioriteet 1	X	X	X	X	X	X	X
Prioriteet 2	X	X	X	X			X
Prioriteet 3		X	X	X			X
Prioriteet 4							
Prioriteet 5		X	X	X			X
Prioriteet 6	X	X	X	X	X	X	X

Tabel 20. MTÜ PAIK strateegia sihtpiirkonnad (EAFRD prioriteetidid).

6. STRATEEGIA RAKENDAMINE JA SEIRE

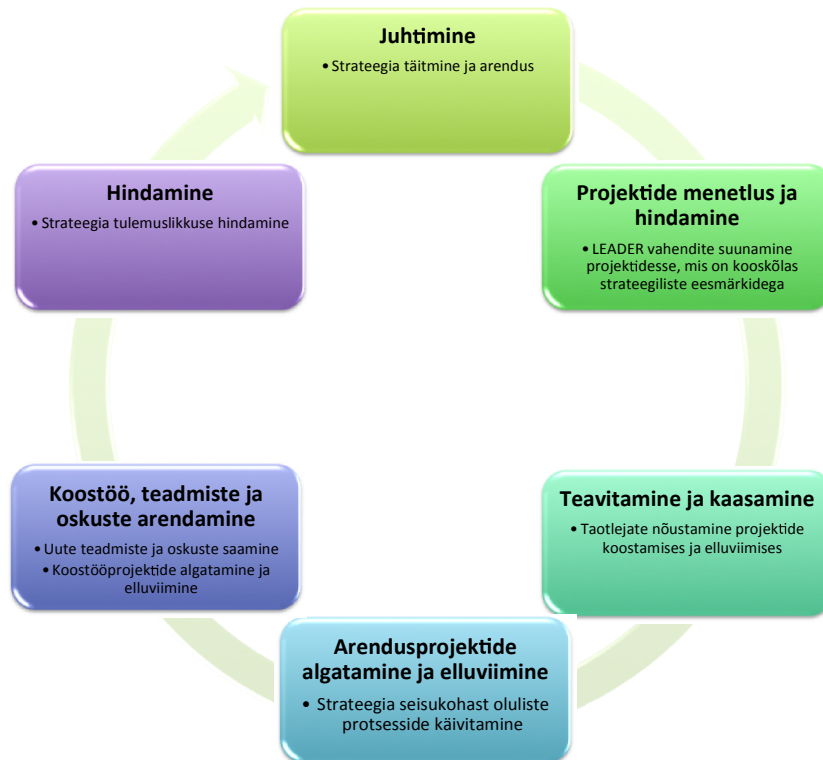
6.1. Strateegia rakendamine

Käesoleva strateegia elluviimise toetamiseks moodustati järgmised komisjonid:

- Strateegia juhtgrupp, mis koosneb juhatuse liikmetest ning mille ülesandeks on MTÜ PAIK kui arendusorganisatsiooni arendamine, sh MTÜ PAIK algatatud nn proaktiivsete tegevuste ja projektide kavandamine ning piirkonna suurema sidususe loomine.

- Seirekomisjon, mille ülesandeks on strateegia rakendamise ning projektide seire ning projektide hindamissüsteemi arendamine.
- Hindamiskomisjon, mille ülesandeks on projektide hindamine.

MTÜ PAIK koostööpiirkonna strateegia rakendamine toimub järgmiselt (joonis 16):

Joonis 16. Strateegia rakendamise protsess.

6.2. Strateegia seire

MTÜ PAIK kogub ja analüüsib seireandmeid tegevuspiirkonna strateegia elluviimise mõju hindamiseks.

MTÜ PAIK strateegia seire korraldus on järgmine (tabel 21):

	Strateegia seire	Strateegia hindamine
Korraldaja	Strateegia seire komisjon	Strateegia seire komisjon
Tegija	Strateegia juhtgrupp	Välishindaja
Alusandmed	- Eelarve täitmine - Projektide edenemine - Projektide panus strateegia eesmärkide saavutamisse taotluste põhjal	- Seirearuanded - Elluviidud projektide tulemused ja mõjud
Tegevuse pidevus	Pidev	2 korda (vahe- ja lõpphindamine)
Aruandeperiood	Aasta (koos aastaaruandega)	3 aastat
Aruande heakskiitja	Juhatus, üldkoosolek	Üldkoosolek
Aruande otstarve	Uue rakenduskava ettevalmistamine, rakenduskorralduse täpsustamine	Strateegia ülevaatamine

Tabel 21. MTÜ PAIK strateegia seire korraldus.

Strateegia seire ja sisehindamine on kavandatud kahel tasandil:

- *I tasand* - taotlusi ja nendes välja toodud peamisi indikaatoreid seiratakse jooksvalt. Tegevjuht annab iga-aastaselt üldkoosolekule ülevaate lisaks rahade kasutamisele ka peamiste strateegia näitajate seisust;

- *II tasand* - kaks korda perioodi jooksul (2016-2017 projektide kohta - 2018. aastal, 2018-2019 projektide kohta - 2020. aastal) tehakse põhjalikum seire juba ellu viidud projektide tegelike mõjude, tulemuste ja väljundite hindamiseks.

Alljärgnevalt on detailsemalt kirjeldatud seire korraldust:

1. Andmete kogumine

MTÜ PAIK kogub järgmisi andmeid:

- väljund- ja tulemusnäitajad – kogutakse pidevalt. Taotleja sisestab andmesüsteemi eeldatavad näitajad taotluse esitamise ajal ning reaalselt saavutatud näitajad (koos erinevuste põhjendustega) peale projekti elluviimist ja enne viimase kuludeklaratsiooni esitamist tegevusgrupile. Vastavaid näitajaid kogutakse meetmete kaupa;
- mõjunäitajad – kogutakse ja analüüsitakse elluviidud projektide ja PAIK arendustegevuse kohta kaks korda strateegiaperioodi jooksul. MTÜ PAIK tellib mõjunäitajate kogumise ja analüüsi teostamise eksperttööna. Lähteülesande aluseks eksperdile on mõjuindikaatorid meetmete kaupa.

2. Aruande koostamine

Strateegia juhtgrupp koostab kord aastas seirearuande. Aruanne sisaldab väljund- ja tulemusnäitajate koondit ning kaks korda strateegiaperioodi jooksul kokkuvõtet mõjuhindamisest, samuti võrdlust eelmiste aastatega. Seirearuanne koos strateegia juhtgrupi järeldestega esitatakse MTÜ PAIK strateegia seire komisjonile ja juhatusele igal aastal. Iga kolme aasta järel sisaldab esitatav seirearuanne ka välise eksperdi järeldusi. Seirekomisjon koos juhatusega hindavad aruandes toodud näitajate vastavust MTÜ PAIK strateegia eesmärkidele.

Võimalik iga-aastase seirearuande struktuur:

- Strateegia elluviimise sisuline edenemine meetmete kaupa
 - Eesmärk
 - Ülevaade projektitaotluste esitamisest ja kinnitamisest
 - Strateegia mõõdikute sihttasemetele lähenemine taotluste info põhjal
 - Rahastatud projektide edenemine;
- Strateegia elluviimise panus üleriigilise Leader-meetme sihttasemetete saavutamisse;
- Strateegia eelarve kasutamise edenemine;
- Strateegia elluviimisel tekkinud probleemid ja nende lahendused.

Sama seirearuanne on aluseks ka Põllumajandusministeeriumi poolse Leader-meetme seireks.

3. Mõju hindamine

Elluviidud projektide mõju hindamiseks tellitakse kaks korda strateegia perioodi jooksul (keskel ja lõpus) uuring. MTÜ PAIK strateegia juhtgrupp paneb kokku uuringu lähteülesande vastavalt strateegiliste valdkondade ja meetmete mõjunäitajatele. Uuringu läbiviimise metoodika pakutakse välja läbiviija poolt. Uuring esitatakse PAIK strateegia seire komisjonile, juhatusele ja üldkoosolekule. Täiendavalt viiakse piirkonna külastatavuse baastaseme hindamiseks 2015. aastal läbi mobiilipositsioneerimise uuring.

4. Välivaatlus

MTÜ PAIK teostab projektide välivaatlust projekti eesmärgi ja tulemuse parema mõistmise huvides pärast projekti elluviimist. Kord aastas korraldatakse hindamiskomisjoni ja tegevtootajate väljasõit elluviidud projektide külastamiseks. Väljasõit dokumenteeritakse ja lisatakse andmesüsteemi. Elluviidud projekte tutvustatakse MTÜ PAIK liikmetele ja avalikkusele kord aastas korraldataval infopäeval.

5. MTÜ PAIK kui organisatsiooni seire

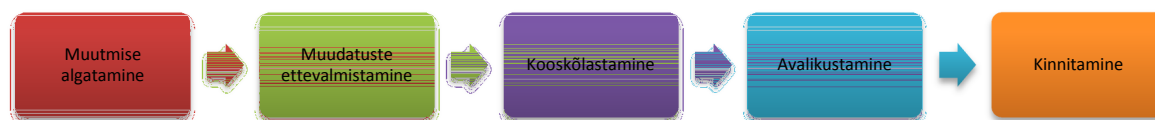
MTÜ PAIK tegevtootajad koguvad regulaarselt andmeid MTÜ PAIK poolt läbiviidud strateegia rakendamist toetavate tegevuste kohta. Need tegevused on töötoad, uuringud, koosolekud, nõustamistegevus, koostatud kavad ja ekspertiisid. Kord aastas koostatakse seirearuanne, mis sisaldab võrdlust eelmiste aastatega. Aruanne koos tegevmeeskonna järeldestega esitatakse MTÜ PAIK juhatusele ja üldkoosolekule. Kahel korral strateegiaperioodi jooksul sisaldab esitatav aruanne välise eksperdi järeldusi. Strateegia seirekomisjon ja juhatus hindavad aruandes toodud näitajate vastavust MTÜ PAIK strateegia eesmärkide saavutamisele. Seirearuanne esitatakse koos majandusaasta aruandega üldkoosolekule kinnitamiseks.

Väljund- ja tulemusnäitajaid kogutakse jooksvalt, mõjunäitajaid kord kolme aasta jooksul elluviidud tegevuste kohta ja mõju hinnatakse kaks korda strateegia perioodi jooksul (keskel ja lõpus). Muuhulgas uuritakse mõju hindamise käigus MTÜ PAIK kui organisatsiooni kuvandit liikmeskonnas ja väljapool organisatsiooni.

Vajadust strateegia uuendamise järgi hinnatakse iga-aastaselt üldkoosolekul lähtuvalt strateegia seire tulemustest, samuti strateegia perioodi keskel läbi viidud uuringu tulemustest.

6.3. Strateegia uuendamine

Strateegia uuendamise protsess on järgmine (joonis 17):

Joonis 17. Strateegia uuendamine.

1. Strateegia muutmise algatamine

Strateegia uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel, mis tuleb esitada MTÜ PAIK juhatajale kirjalikult koos ettepanekute ja põhjendustega. Strateegia uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga MTÜ PAIK töötaja, juhataja ja üldkoosoleku liige.

2. Strateegia muudatuste ettevalmistamine

Kui esitatud taotlus on asjakohane, siis kutsub juhataja kokku juhataja, kes otsustab strateegia uuendamise või täiendamise vajaduse ning positiivse otsuse korral valmistab ette strateegia muudatused. Strateegia uuendamise või täiendamise eelnõu peab olema kooskõlas kehtiva õigusega.

3. Strateegia uuendamise või täiendamise eelnõu esitamine enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks töögruppidele ja seirekomisjonile

MTÜ PAIK juhataja esitab strateegia uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks töögruppidele ja seirekomisjonile.

4. Strateegia muudatuste avalikustamine

MTÜ PAIK avalikustab strateegia koos muudatustega oma veebilehel ja loob võimalused strateegiaga tutvumiseks paberkanalil.

5. Strateegia kinnitamine

Strateegia kinnitajaks on MTÜ PAIK üldkoosolek. Kui üldkoosolek jätab strateegia muudatused kehtestamata, siis algab uuendamise või täiendamise protsess algusest peale.

7. STRATEEGIA RAHASTAMISKAVA JA MEETMETE PRIORITEETSUS

MTÜ PAIK eelmise strateegia rakendamise eelarve kogumahuks oli u 2,6 miljonit eurot. Perioodiks 2014-2020 on eelarve indikatiivne maht samas suurusjärgus. Täpne summa selgub uue Leader-perioodi käivitumisel. Järgnevalt on välja toodud planeeritava eelarve põhimõtteline jaotus strateegia valdkondade ja meetmete kaupa (vt tabel 22).

Strateegia rakendamine kuni 20%	Projektitoetused vähemalt 80%		
	1. Ettevõtluse arendamine (60% projektitoetuste eelarvest)	2. Elukeskkonna arendamine (30% projektitoetuste eelarvest)	3. Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine (10% projektitoetuste eelarvest)
	1.1. Tärkav Pandivere (15% projektitoetuste eelarvest)	2.1. Kodupaik Pandivere (20% projektitoetuste eelarvest)	3.1. Rahvusvaheline Pandivere (10% projektitoetuste eelarvest)

	1.2. Kasvav Pandivere (28% projektitoetuste eelarvest)	2.2. Kultuuriküllane Pandivere (10% projektitoetuste eelarvest)	eelarvest)
	1.3. Ettevõtlik Pandivere (10% projektitoetuste eelarvest)		
	1.4. Puhas Pandivere (7% projektitoetuste eelarvest)		

Tabel 22. Rahastamiskava.

Strateegiliste eesmärkidest tulenev valdkondade ja meetmete prioriteetsus on järgmine (tabel 23):

Valdkondlik prioriteetsus	Valdkond	Valdkonna sisene prioriteetsus	
		Prioriteedi nr	Meetme nimetus
1	Ettevõtluse arendamine	1	1.2. Kasvav Pandivere
		2	1.1. Tärkav Pandivere
		3	1.3. Ettevõtlik Pandivere
		4	1.4. Puhas Pandivere (7% projektitoetuste eelarvest)
2	Elukeskkonna arendamine	1	2.1. Kodupaik Pandivere
		2	2.2. Kultuuriküllane Pandivere
3	Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine	1	3.1. Rahvusvaheline Pandivere

Tabel 23. Meetmed prioriteetsuse järjekorras.

Eelarve jagunemine perioodil 2014-2020, Perioodi eelarve X

Aasta eelarve	Kasvav eelarve
2015 - 20% X-st	2015 - 20%
2016 - 30% X-st	2016 - 40%
2017 - 30% X-st	2017 - 80%
2018 - 10% X-st	2018 - 90%
2019 - 7% X-st	2019 - 97%
2020 - 3% X-st	2020 - 100%

Esimestel aastatel soovitakse ära kasutada rohkem eelarvelisi vahendeid, et ei jääks piirkonnale ettenähtud vahendid kasutamata.

8. TÄIENDAVAD KOOSTÖÖPROJEKTID JA FINANTSEERIMISALLIKAD

MTÜ PAIK rakendab strateegiliste eesmärkide täitmiseks järgmisi täiendavaid finantseerimisallikaid (tabel 24):

Koostööprojektide valdkond/teema	Planeeritav täiendav finantseerimisallikas	Partnerid
Tööhõive ja ettevõtluse arendamine	Maakonna tööhõive ja ettevõtluse kava programmid	Maakondlikud partnerid
Konkurentsivõimeline majandus	Kesk-Läänemere programm	Sihtriikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
Tegus ja ligitõmbav ettevõtluskeskkond	Eesti-Läti programm	Sihtriikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
Ühiste ressursside säästev kasutamine: Struve mediaanikaare turismiarendused	Kesk-Läänemere programm	Struve mediaanikaare riikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
Ühendatud tööturg	Eesti-Läti programm	Sihtriikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
Puhas ja hinnatud elukeskkond	Eesti-Läti programm	Sihtriikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
Kultuuripärand	Kultuuri mobiilsusprogramm, Põhjamaade Kultuurifond, Kultuuri- ja Kunstiprogramm (Põhjamaade Ministrite Nõukogu)	Sihtriikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused

Kodanikuühiskond: Struve mediaanikaare kodanikuaktiivsus	Kodanike Euroopa programmi kontaktpunkt (KYSK), Läänemere maade mittetulundusühendused (Põhjamaade Ministrite Nõukogu), Põhja- ja Baltimaade mittetulundusühendused (Põhjamaade Ministrite Nõukogu)	Struve mediaanikaare riikidesse jäävad avaliku ja kolmanda sektori asutused
--	---	---

Tabel 24. Meetmed prioriteetsuse järjekorras.

Nimetatud finantseerimisallikatest ei kaeta LEADER programmi raames planeeritud tegevusi, s.t tegevuste kattumist ei toimu. Lisaks nimetatule kasutatakse mitmeid teisi finantseerimisallikaid, mis strateegia koostamise hetkeks ei olnud teada. Tegemist on projektipõhiste kuludega, mida kaetakse kohalike omavalitsuste olemasolevast ja täiendavast projektipõhisest liikmemaksust.

9. STRATEEGIA SIDUSUS VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA

MTÜ PAIK strateegia on seotud järgmiste strateegiliste arengudokumentidega:

Eesti Maaelu Arengukava (MAK) 2014-2020 (eelnoõ seisuga 22.05.2014)

Prioriteet 1: Teadmussiire põllumajanduses, metsanduses ja maapiirkonnas 1A: Innovatsioon ja teadmistebaas maapiirkondades 1C: Elukestev õpe ja kutseharidus põllumajandus- ja metsandussektoris

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia keskendub tegevuspiirkonna ettevõtluse konkurentsivõime ja elukeskkonna kvaliteedi tõstmisele, samuti eritasandilisele koostööle ja ühistegevusele, panustades otseselt kõigi kavandatud 5 meetmega MAK 1. prioriteedi eesmärkide täitmisesse: uuenduslikkus, tootarendus ja uued teaduslahendused on konkurentsivõime seisukohalt olulise tähtsusega; arvestamine noorte uudsete ideedega, mille baasil arendatakse välja piirkonna ressursil põhinevaid uusi ja uudseid tooteid ja teenuseid; elukeskkonna arendamine suurendab elanikkonna võimalusi teha koostööd ning tegeleda enesetäiendamise ja huvitegevusega.

Prioriteet 2: Põllumajanduse konkurentsivõime ja põllumajandusettevõtete elujõulisus.

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegias tegevuspiirkonna ettevõtluse arendamiseks kavandatud meetmed (1.1., 1.2., 1.3.) panustavad põllumajandusega tegelevate ettevõtjate arvu suurendamisele, seda just noorte parema kaasamisega sektorisse, kes uuendaksid põllumajandustootmist ning viiksid Eesti põllumajanduse uuele tasemele.

Prioriteet 3: Toidutarneahel ja riskijuhtimine 3A: Põllumajandustootjate integreerimine

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia meede 1.3. (Puhas Pandivere) aitab kaasa piirkonna põllumajandustootjate integreerimisele, toetades kohaliku toidu töötlemisele ja väärimisele suunatud tegevusi, ühistegevuste toetamisega paranevad ettevõtjate turundusoskused, tootjatele luuakse võimalus end tarbijatele tutvustada ning tarbijate jaoks muuta kohalike toodete tarbimine oluliselt lihtsamalt kättesaadavaks (lühem tarneahel).

Prioriteet 5: Ressursisääst ja keskkonnasäästlik majandus 5C: Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste jäätmete, jääkide ja muude mittetoiduliste materjalide kasutamine

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia meede 1.3. (Puhas Pandivere) panustab MAK 5. prioriteedi eesmärkide elluviimisesse. Meetmega soovitakse toetada kohalikul ressursil baseeruva energiamajanduse arendamist, tõsta inimeste teadlikkust ressursside säästmise osas.

Prioriteet 6: maapiirkonna areng ja elukvaliteet 6A: Ettevõtluskeskkond ja ettevõtluse arendamine; 6B: Maapiirkondade kohaliku arengu edendamine

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia on koostatud otseselt lähtuvalt Eesti Maaelu arengukavast, arvestades LEADER meetme põhimõtteid ja LEADER-lähenemist eri sektorite koostöös. MTÜ PAIK strateegia

panustab MAK 6. prioriteedi täitmisesse, luues eeldused majanduse ja elukeskkonna mitmekesistamiseks läbi kahe tegevusvaldkonna. MTÜ PAIK strateegia üheks strateegiliseks valdkonnaks on kohalikul ressursil põhineva ettevõtluse alustamisega seotud tegevuste elluviimisele ja tegutsevate ettevõtete ettevõtlikkuse suurendamisele, sh väiketootmise, mitmesuguste uudsete toodete ja teenuste arendamine, pöörates erilist tähelepanu noortele. MTÜ PAIK strateegia on kooskõlas maapiirkondade kohaliku arengu edendamise eesmärkidega, milleks on inimeste sotsiaalne kaasatus, teenuste kättesaadavus, kohalike eripärade kasutamine kohaliku arengu edendamisel, kohalik algatus ja Leader-lähenemine:

- 1) ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise (meetmed 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 3.1.);
- 2) sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse leevendamine (meetmed 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 3.1.);
- 3) piirkondlike eripärade teadvustamine ning nende potentsiaali parem rakendamine (meetmed 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 3.1.);
- 4) uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine (meetmed 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 3.1.);
- 5) kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise (meetmed 1.3., 2.2., 3.1.).

Konkurentsivõime kava "Eesti 2020"

Valdkonnas "Konkurentsivõimeline ettevõtlus-keskkond" on üheks valitsuse poliitika põhisuunaks eelduste loomine erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurenemiseks ning innovatsiooni väljundite arvu ja kvaliteedi tõstmiseks.

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia läbivaks arendussuunaks on noorte uudsed ideed, mille baasil arendatakse välja piirkonna ressursil põhinevaid uusi ja uudseid tooteid ja teenuseid.

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020

Regionaalarengu visioon 2030+ on järgmine: Oma eripäradele tuginedes panustab iga piirkond Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule, saades omakorda osa sellega kaasnevatest hüvedest. Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ning mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegial on kolm valdkonda, millest kaks peamist on ettevõtluse ja elukeskkonna arendamine. Strateegia läbivaks arendussuunaks on noorte uudsed ideed, mille baasil arendatakse välja piirkonna ressursil põhinevaid uusi ja uudseid tooteid ja teenuseid. Elukeskkonna valdkonnas on oluliseks kogukonnateenuste arendamine.

Üleriigiline planeering Eesti 2030+

Üleriigilise planeeringu esimeseks põhisuunaks on: Tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, sh olemasolevale asustusstruktuurile toetuva mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine; töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamine toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu.

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegiaga soovitakse kujundada elujõuline elukeskkond, mis tagab ühtlasi tasakaalustatud ja kestliku asustuse arengu. Samuti rakendatakse strateegias meetmeid, mis sidustavad omavahel toimepiirkondi ning tagavad teenuste kättesaadavuse.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 (eelnõu jaanuar 2014)

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia on kooskõlas järgmiste rakenduskava prioriteetsete suundadega: kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus; väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine. MTÜ PAIK strateegia püüdleb uute uudsete piirkonna ressursil põhinevate toodete ja teenuste arendamise poole, panustades sel viisil ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava täitmisesse.

Eesti riiklik turismiarenduskava 2014-2020

Turismiarenduskava visioon: Aastaks 2020 on Eesti turistidele tuntud ja hea mainega Põhjamaade turismissihtkoht, mis pakub meeldejäävat reisielamust ning kust on soovi korral mugav reisida teistesse Läänemere piirkonna riikidesse

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegiaga arendatakse piirkonna eripära rõhutavat turismiettevõtlust.

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030

Maakonna arenguvision 2030:

- Lääne-Virumaa on stabiilse elanikkonnaga piirkond Soome lahe Lõunakaare (Stockholm-Peterburi) arengukoridoris, mida iseloomustab mitmekesine majandus ja atraktiivne elukeskkond.
- Paindlikud kahesuunalised ühendused Tallinna, Jõhvi, Narva ja Tartuga on taganud maakonna elanikele võimaluse ilma elukohta vahetamata saada osa laialdasest töö- ja teenuste turust, võimaldades maakonnal samas olla ligiõmbavaks töö-, puhke- või teenuskohaks oma naaberpiirkondade elanikele.
- Regulaarne laevaühendus Kunda ja Kotka vahel on lähendanud Soome lahe vastaskallastel asuvaid piirkondi nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt. See ühendus on andnud ka teistele Kesk- ja Lõuna-Eesti ning Ida-Soome piirkondadele lisavõimaluse piiriüleseks suhtluseks põhja-lõuna suunal.
- Avatud ja kaasav ruumiline planeerimine on võimaldanud saavutada maakasutuses kokkulepped, mis tagavad loodus- ja elukeskkonna säilimise, luues samas eelduse perspektiivsete loodusressursside otstarbekaks majandamiseks.
- Maakonnas on toimiv, omavahel ühendatud kohalike keskuste võrk, mille kaudu on tagatud optimaalne avalike ning esmavajalike äriteenuste kättesaadavus kogu maakonna territooriumil. Sotsiaalsete teenuste, sealhulgas üldharidus-, sotsiaalhoolekande ja tervishoiuteenuste võrgustik on optimeeritud eesmärgiga tagada teenuste ühtlane kõrge kvaliteet nii maakonnas kui ka võrreldes naaberpiirkondadega. Järgepidevalt arendatud ja toetatud kogukonnateenus on aidanud kaasa teenuste kättesaadavusele ka maakonna kaugemates ja hõredamini asustatud piirkondades. Maakonna koolid pakuvad jätkuvalt võimalust omandada maakonnas kõrg- või kutseharidus.
- Mitmekesise ettevõtlusstruktuuri on taganud ühine arendus- ja koostöö maakonna ettevõtluskeskkonna tutvustamisel ja ettevõtlusalade taristu arendamisel. Maakonna ettevõtluse peamiseks konkurentsieeliseks on kujunenud piirkonna kompetentsil põhinevate toodete ja teenuste arendamine ning oskuslik turustamine nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Edu selles on taganud maakonnas asuvad teadus- ja arendusasutused ning nendega tihedat koostööd tegevad maakonna ja regiooni ettevõtjad ning kutseõppe- ja kõrgharidusasutused.
- Maakonna omavalitsuste aktiivne ja kaalutletud tegevus elamuehituse planeerimisel on olnud üheks tagatiseks, et elanike arv maakonnas püsib stabiilne.

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: MTÜ PAIK strateegia aitab omalt poolt kaasa maakonna arenguvisioni täitmisele. Läbi kohalike eelduste, ettevõtluse ja elukeskkonna arendamise toetatakse töökohtade loomist, mis omakorda tagavad elanikkonna püsijäämise. Kohalike traditsioonide hoidmine ja arendamine, samuti tugevnenud omaalgatus muudavad piirkonna aga atraktiivseks ja turvaliseks elukohaks.

Lääne-Viru maakonna tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamise kava 2015-2020

Tegevusprioriteet nr 7 "Lääne-Viru maakonna maapiirkondade algatused ettevõtluskeskkonna arendamisel (LEADER)"

Seos MTÜ PAIK strateegiaga: Toob üksikasjalikult (meetmete kaupa) välja MTÜ PAIK strateegias kavandatud meetmed.

MTÜ PAIK strateegia visioon on kooskõlas kõikide piirkonna omavalitsuste arengukavades püstitatud visioonidega, panustades rohkemal või vähemal määral nende täitmisse (tabel 25). Detailne visioonide ülevaade on toodud Lisas 10.

MTÜ PAIK visioon	Omavalitsused, mille arengukavades komponendid esindatud on
Mitmekülgne ettevõtlus	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald
Elujõuline, kultuuri ja koostööd väärtustav kodupaik	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald
MTÜ PAIK eesmärgid	Omavalitsused, mille arengukavades valdkonnad esindatud on
Toetada noorte ettevõtete arendamist, suurendada ettevõtlikkust ja aidata kaasa uudsete ideede elluviimisele	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald
Suurendada tegutsevate ettevõtete konkurentsivõimet ning soodustada ettevõtjate omavahelise sünergia tekkimist uudsete toodete ja	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald

teenuste pakkumiseks	
Aidata kaasa üldise elukvaliteedi parandamisele ning piirkonna atraktiivsuse kasvule	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald
Väärtustada Pandivere koostööpiirkonna kultuuri ja tugevdada ühtset identiteeti	Laekvere vald, Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald
Arendada olemasolevaid ja uusi rahvusvahelisi temaatilisi koostöövõrgustikke	Rakke vald, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald

Tabel 25. MTÜ PAIK strateegia seotus kohalike omavalitsuste arengukavadega.

10. STRATEEGIA ELLUVIIMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED

Strateegia elluviimise käigus tuleb arvesse võtta järgmisi olulisi riske ja kavandada nende ilmnemisel järgmisi meetmeid maandamiseks (tabel 26):

Riskid	Riski maandamise võimalused
Kõrged riskid	
Poliitilise tahte võimalik muutus koostööpiirkonda kuulus kohalikus omavalitsuses, mille tulemusena muutuvad prioriteedid, tekivad poliitilised erimeelsused, mis pärsivad koostööpiirkonna stabiilset arengut.	Järjepidevad kohtumised ja arutelud poliitikute, otsustajate ja sihtrühmade esindajatega, et tagada koostööpiirkonna arengu järjepidevus ja tasakaalustatus, parimate lahenduste kasutamine eesmärkide saavutamiseks.
Tegevuspiirkonna omavalitsuste ühinemine üheks omavalitsuseks haldusreformi tulemusena.	Enne võimalikku haldusreformi tuleb lahenduste planeerimiseks teha järjepidevat koostööd teiste tegevusgruppidega.
Keskmi riskid	
Koostööpiirkonna elanike arvu jätkuvalt kiirest vähenemisest ja vananemisest tingitud madal ettevõtlusaktiivsus (eriti noorte seas) ja ettevõtete madal konkurentsivõime. Uudsete ideede vähesus (eriti noorte poolt), kohaliku ressursi vähenemine rakendamiseks.	Kohalike omavalitsuste poolsed meetmed oma vallas ettevõtlusega alustamise soodustamiseks ja ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks (ettevõtlusalade rajamine, ettevõtlustoetused, nõustamine). MTÜ PAIK uue perioodi strateegia raames välja töötatud valdkonnad ja meetmed toetavad kohalike alustavate ja tegutsevate ettevõtete arendamist. Ettevõtluse arendamise valdkonna alla on kavandatud neli eraldi meetet, mille tegevused on suunatud kohalikul ressurtsil põhineva ettevõtluse alustamise (eriti noorte poolt), ettevõtlikkuse suurendamise ning ettevõtete konkurentsivõime kasvu toetamisele.
Paremad elamistingimused, huvitavamad ja tasuvamad töökohad mujal Eestis ja välismaal, sellest tulenev väljaränne ja tööjõupuudus, konkurentsi vähenemine tööjõuturul. Avalike teenuste vähenemine ja halvenemine koostööpiirkonna omavalitsustes, nende omavaheline ebavõrdsus.	Kohalike omavalitsuste poolsed meetmed oma vallas elukeskkonna parandamiseks. MTÜ PAIK uue perioodi strateegia raames välja töötatud valdkonnad ja meetmed toetavad piirkonna üldise elukvaliteedi parandamist. Elukeskkonna valdkonna alla on kavandatud kaks meetet, mille tegevused on suunatud tegevuspiirkonna üldise elukvaliteedi parandamise ja atraktiivsuse tõstmise, samuti piirkonna miljööväärtuse, pärimuskultuuri ning atraktiivsuse säilitamise ja parandamise toetamisele. Erilist tähelepanu pööratakse piirkonna noorte aktiveerimisele suunatud tegevustele, eelistatud on projektid, mis on noorte endi poolt algatatud.
Tegevuspiirkonnale uueks perioodiks eraldatud eelarve mahu oluline vähenemine võrreldes esimese perioodiga.	MTÜ PAIK juhtkonna kaasatus otsustusprotsessidesse, valdkonnasisese prioriteetsuse ja eelarve aastate lõikes jagunemise ümbervaatamine.
Madalad riskid	

Sihtrühmade huvi puudus arendustegevuse vastu, passiivsus projektitaotluste esitamisel.	Iga meetme avanemise eel infopäevade korraldamine, vastava informatsiooni avaldamine MTÜ PAIK ja KOV-de kodulehtedel.
Strateegia osapoolte ebapiisav koostöö.	Järjepidev strateegia rakendamise, seire ja uuendamise protsessi järgimine ning analüüs, tegevmeeskonna eestvedamisel hea koostöö tagamine osapoolte vahel.

Tabel 26. Riskianalüüs.

KASUTATUD MATERJALID

- Pandivere Koostööpiirkonna arengustrateegia 2008-2013.
- Eelmise strateegia ja meetmete täitmise analüüs. PAIK, 2014.
- MTÜ PAIK loomise eeluuring. Tamsalu Vallavalitsus, 2006.
- MTÜ PAIK teavitus halduskontrolli tulemused. PRIA, 2013.
- Statistikaameti kodulehekül (www.stat.ee).
- Wikipedia.
- Tootukassa kodulehekül (www.tootukassa.ee).
- Pandivere Põhjavee alamvesikonna veemajanduskava, AS Maves, 2002.
- Kask, R. Eesti muldade viljakus ja selle hindamine http://agrt.emu.ee/pdf/1994_4_kask1.pdf
- Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020 keskkonnamõju strateegiline hindamine. Lõpparuanne 2009, AS Maves.
- Pandivere koostööpiirkonna turismi uuring. PAIK, 2014.
- Pandivere koostööpiirkonna elukeskkonna küsitlus. PAIK, 2014.
- Pandivere koostööpiirkonna ettevõtluse küsitlus. PAIK, 2014.
- Pandivere koostööpiirkonna sise- ja väliskeskonna analüüs ning probleemide ja vajaduste uuring. OÜ KT Europroject Management, 2014.
- Pandivere piirkonna pendelrände, sissetuleva turismi, välisriikides töötamise ning kohaliku elanikkonna demograafilise olukorra uuring. Tartu Ülikooli Inimgeograafia ja regionaalplaneerimise õppetool, 2014.
- Klientide rahulolu küsitlus. PAIK, 2014.
- Kohalike omavalitsuste volikogu liikmete küsimustik. PAIK, 2014.
- Lairiba võimaluste analüüs. PAIK, 2015.
- Üldkoosoleku, juhatuse, hindamiskomisjoni ja seirekomisjoni protokollid. PAIK, 2013, 2014, 2015.
- Tiit Urva ettekanne Tamsalus. SA Tartu Teaduspark, 2008.
- Üleriigiline planeering "Eesti 2030+". Siseministeerium, 2012.
- Konkurentsivõime kava "Eesti 2020". Vabariigi Valitsus, 2013.
- Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020 (eelnõu 18.11.2013), Põllumajandusministeerium.
- Eesti Regionaalarengu strateegia 2014-2020. Siseministeerium, 2013.
- Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2013.
- Ühtekuuluvuspoliitika fondide arengukava 2014-2020 (eelnõu jaanuar 2014). Vabariigi Valitsus.
- Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030, Lääne-Viru Maavalitsus, 2015.
- Lääne-Viru maakonna tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamise kava 2015-2022. Lääne-Viru Arenduskeskus, 2015.
- Laekvere valla arengukava.
- Rakke valla arengukava.
- Tamsalu valla arengukava.
- Väike-Maarja valla arengukava.

Lisada:
Realiseeritud projektid